ISSN 3102-3487

Zbornik kratkih učiteljskih priča

KUP 2025.

Zbornik kratkih učiteljskih priča

KUP 2025.

Zbornik kratkih učiteljskih priča, KUP 2025.
Biblioteka Stvaralaštvo učitelja, Knjiga 33

Nakladnik:
Ogranak Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora Bjelovar
Tomaša Masaryka 8, Bjelovar

Za nakladnika:
Ornela Malogorski

Urednice:
dr. sc. Zdenka Brebrić
Ornela Malogorski, prof.

Lektorica:
Anita Kurtušić, prof.

Grafičko oblikovanje:
AZ promo

Tisak:
Booksfactory.hr,
Szczecin, Poljska

Primjeraka:
100 primjeraka

Bjelovar, 2025.

Online inačica: ISSN 3102-3487
Tiskana inačica: ISSN 3102-3452

Izdavanje zbornika financijski su pomogli Grad Bjelovar i
Bjelovarsko-bilogorska županija

Zbornik kratkih učiteljskih priča

KUP 2025.

Tema:

„Dobar, loš, jao!“

Ogranak HPKZ-a Bjelovar
Bjelovar, 2025.

Sadržaj

5 **Na početku…**
7 Sandra Halt-Ćuže, **Nezaboravljeni ples**
11 Hilda Čapo, **Circus Colorado iliti Roulette u Zibu**
14 Karla Nešković Vranješ, **Moderna učiteljica na bojnome polju**
17 Alena Rais, **Musím čůrat!**
19 Kristina Mihalčić, **Nešto za profesoricu**
21 Anita Nikić, **Priča o izgubljenoj generaciji**
24 Gordana Popović, **Pedagoginja u pokretu - prilagodljivost kao snaga**
27 Senka Ivanušec, **Putovanje**
31 Alena Dika, **Prvo zrno**
35 Mirela Tonković Brkljača, **Petak - ponedjeljak - petak**
39 Aleksandra Brkić, **Jao, taj Hrvatski!**
43 Julijana Plenča, **Dobar, loš, jao**!
47 Teodora Nikoleta Siketić Šimunac, **Dobar, loš, jao**!
52 Dalija Krnjak, **Mišica Nela**
56 Sanja Sabljak, **Poučak o disgrafiji, disleksiji i poremećaju jezičnog razumijevanja**
59 Suzana Turković, **Sjekirica iz Trakošćana**
66 Katica Kovrlija, **Susret**
69 Evelina Kovačić Šimunić, **Paralelni svijet**
73 Danijela Špoljarić, **Dobar, loš - čovjek**
76 Leo Lavrenčič, **(Gotovo) točno u podne**
80 **O autoricama i autorima**
91 Zdenka Brebrić, **Pogovor urednice za ova i sva druga učiteljska tkanja riječju**
93 **Iz recenzija** 93

Na početku...

Učiteljski poziv je usko povezan sa stvaralaštvom. Nije rijedak slučaj da su učitelji dobri pisci, novinari, slikari, glazbenici.

Ova je zbirka nastala kao rezultat natječaja Ogranka Hrvatskoga pedagoško-književnog zbora Bjelovar za KUP – Kratku učiteljsku priču s temom: Dobar, loš, jao!, 2025. godine te je očigledan dokaz za spomenuto stvaralaštvo.

Dvadeset kratkih priča učitelja, stručnih suradnika i ravnatelja oslikavaju dio realne prosvjetarske stvarnosti, ali i intimnu refleksiju na tu stvarnost. One su jedan fini presjek u prostor-vremenu koji pokazuje složenost i bogatstvo te sinergije s mladošću, s generacijama onih koje poučavamo, čiji eho primamo u svoj svijet, nekad kao melem, nekad kao ranu.

Kroz svoj rad s djecom i mladima učitelji su svakodnevno izloženi bogatstvu priča, emocija i životnih iskustava, što im pruža neiscrpnu inspiraciju za pisanje. Važnost toga je velika jer kroz svoja djela mogu na autentičan način prenijeti vrijednosti, potaknuti maštu i razumijevanje te stvoriti literaturu koja je bliska i relevantna čitateljima, posebno mlađoj publici. Takvo stvaralaštvo doprinosi obogaćivanju kulturne scene i jačanju veze između obrazovanja i umjetnosti.

Kao najbolje, prosudbeno povjerenstvo u sastavu Anita Kurtušić, Ana Pleskalt i Slavica Trgovac Martan izabralo je tri priče: priču Sanje Sabljak, Poučak o disgrafiji, disleksiji i poremećaju jezičnog razumijevanja – prvo mjesto; priču

Lea Lavrenčića, (Gotovo) točno u podne – drugo mjesto; i priču Hilde Čapo, Circus Colorado iliti Roulette u Zibu – treće mjesto.

Ova je zbirka kolajna malih i velikih svjetova koji se događaju između realnosti razreda, obrazovne politike, propitivanja vlastite uloge do suživljavanja u učeničke svjetove koji su uvijek kao kristalna kugla u kojoj nepogrješivo možemo vidjeti budućnost.

Urednice:
dr. sc. Zdenka Brebrić
Ornela Malogorski, prof.

Sandra Halt-Ćuže

Nezaboravljeni ples

Početak zime, 1991. Učionica za hrvatski jezik jedne osnovne škole u hrvatskom Podunavlju. Nakon okupacije i šest mjeseci bez struje vrtoglavo brzo završismo svoj sedmi osnovne te uđosmo nakon ljetnih prebijanja primirja i prekršaja istih u novu školsku godinu.

Učiteljica Vlasta je i prije rata vodila plesnu skupinu. Kad se u mom selu koliko toliko normalizirao život, nakon dovučene struje iz Srbije, postavljenih ćiriličnih ploča i izmjena imena ulica i imena škole, ultra brzo otisnutih novčanica s natpisom SAO Krajine i pokojim artiklom više u trgovinama, i učitelji su počeli dopunjavati nastavu dodatnim sadržajima.

Bila je to zadnja večer vježbe pred nastup na školskoj priredbi…

U glavi mi je pred trening zvonio majčin glas: „A kako će to biti? A gdje? A što ćeš obući, a kako plešeš..“ Mamina pitanja, to znam tek sada, kao majka, bila su više zaodjenuta tonom brige i strepnje negoli znatiželje.

A ja sam se unijela u objašnjavanje pomno opisujući svaki detalj, usko pripijene crne tajice i majica, kosa vezana u rep i …

Kad je glazba počela, taj glas je utihnuo. Jedini fluid u meni i oko mene bila je melodija.

Granice su se izbrisale, strahovi utišali i ja bih poletjela …

Čas sam bila konj u galopu, čas bih ispružila ruke poput krila orla na pobjedu ili se svinula poput cvijeta bez vode pa opet živnula poput leptira. Na vrhuncu glazbenog stavka zavrtjela bih

se poput sumanutog zvrka ili derviša usred mantre pa već drugi čas poput labudice izvinula vrat, tapkajući nježno i meko na prstima poput balerine, obavijajući zamišljenu siluetu i bježeći od nje u svoj tihi zamršeni svijet…

Svoj solo nisam nikad otplesala pred publikom. Tugovala sam kratko. Uvijek sam razumjela njihovu brigu. Voljela sam što brinu.

Kako bilo, meni je ostala krasna uspomena na divne večeri s mojom učiteljicom Vlastom koja me je prepoznala i pružila mi mogućnost da u nemilom vremenu budem barem na trenutke sve što sam osjećala da jesam. I već tad, s trinaest i pol, bilo mi je dovoljno samo znati da ja to mogu.

Sigurnost i ozbiljnost tadašnjeg stanja vratili su me u realnost. Negdje „paklena sila svoj zadnji ples vrti", zvuci probijaju sa istrošenog tranzistora iz čijeg kućišta bijeg baterije tata sprječava izolirskom trakom.

Brzo sam hitala kući dok je mrak gusto obujmio svako drvo i grm, prišuljao se uz svaki zidić i popunio ili pak sakrio svaku pukotinu u uskom nogostupu koji se borio s korijenjem oraha i borova te ga mjestimično uzdizao i spuštao tako da je put kući pod toliko malo svjetla i u mirnodopskim uvjetima predstavljao pravi avanturistički poduhvat.

…Postojalo je samo sad i to sad bilo je oslobođeno prostora, vremena, granica, lica i očekivanja. Vrtjela sam se nezaustavljivo, glazba i ja ulazile smo jedna u drugu i prelijevale se. Vezale se u čvor čvrsto i nepopustljivo, i otpuštale sve čvorove, čas naglo i nesuvislo, čas nježno i obazrivo. Ona je obuzimala sve moje pore, prolila se poput svetog duha po meni i nosila me prostorima za koja nisam znala da postoje. Prostor u kojem smo se suživjele istovremeno je bio i omeđen i neograničen. Svaki notni zamah kojim bih poletjela stvarao je oko mene opojni vrtlog postojanja.

Bilo je krasno samo biti tu. Osjetiti sve, a ne uzimati ništa. Izići iz sebe na najdivniji način koji društvena norma dozvoljava, a opet srušiti sve norme: naga, a odjevena, snažna, ali ranjiva, intimna, ali svima predstavljena.

I voljena. Milovana zvucima i šaptanjem svakog notnog retka, da, to je Chopin napisao samo za mene, ja sam Elisa, ja sam taj san, ta rijeka, ta struja jer je sa mnom strujanje, taj strujni krug zatvoren. Znam, on je želio da se ona baš tako osjeća dok se melodija njegove privrženosti osipa zrakom i nadrasta vibraciju prostora stvarajući svoju. I tako je on pokoren.

I zrak i prostor i skladatelj.

A onda i plesačica sama. Taj posljednji čin vinuti će me u visine tako da pomislim da zaista neće prestati. A onda će svaki ton uminuti.

Moj naklon je i zadnji takt.

I povratak u stvarni svijet. Kad bih barem mogla plesati kroz život, pomislim. Tko zna, možda i hoćeš! – utješim samu sebe.

Tad se odjednom kroz odškrinut prozor začu ubrzano sklapanje para dlanova i očarani: „Bravo!"

Hm? – zaustimo učiteljica i ja u isti tren.

Na ravnom krovu susjedne dvorane učioničko svjetlo iz mraka izvuče lik mladića u tamno plavoj uniformi.

U isti čas osjetih nelagodu i ponos.

Bio je to Denis, mladi regrut vojske koja nije trebala biti tu. Kao što nije trebalo biti ni rata. No...

Ponekad bismo popričali u dvorištu. Bio je preblag da bude vojnik. Najčešće je samo poslušno kimao glavom na sve što bih zaustila. Ali ga ni u snu nisam očekivala na krovu ponad učionice kao jedinu i svu publiku koja će gledati moj ples.

Priopćila sam učiteljici da nažalost ne mogu nastupiti. Nisam puno objašnjavala mamin stav.

Plava uniforma, glas učiteljice: Žao mi je …“, i želja. Svjetla su se ugasila.

I sve je nestalo u zadnjoj noti.

Tišina je pokora. Trpljenje tek počinje.

Moje plesačice s dodatne danas nastupaju pjesmom „Butterfly“ čiji je tekst:

Raširi krila i pripremi se za let
Jer ti postao si leptir sad
Oh, leti neometano suncu svom“

One plijene dok skaču, padaju, dižu se i ustaju. Njihova krila svjetlucaju u mraku kazališta na priredbi za Dan škole. One plešu, i kao da lete. Gledajući ih i ja plešem s njima. Puno kazalište im plješće. Kradem dio tog pljeska za djevojčicu koja nikada nije otplesala svoj ples. Bilo joj je trinaest, baš kao i njima.

— — —

Hilda Čapo

Circus Colorado iliti Roulette u Zibu

Circus Colorado putuje zapadom Amerike, ali predstave su uspješnice i one odigrane po Uniji Europe, a ova priča se kotrlja po Ravno-Krivudavoj Slavoniji…

U selu Zib, krtica HrČkica, strpljiva je gledateljica, cijeli svoj radni vijek od 4 desetljeća, nikada ne spava, niti zimi. Pozorno iščekuje nove predstave CC-a, koje može samo gledati i zadivljeno pljeskati Rouletteu koji se nikada nije zaustavio na pogrešnom polju Sreće.

I tako, nepogrešiv Roulette niti sada nije stao kada ga je njegov vlasnik, ljubitelj slobode i šaljive Pravednosti (važno za upravljanje Circusa), Luciano Antoletti morao zavrtjeti po posljednji put, prije 67. rođendana.

Kako??? Čitatelju, lako! Usavršio je svoja uvježbana klaunovska žongliranja na novom mladom upravitelju. Tako je Aresketi Okram, šarmantni vježbač, postao izvrstan okretač Roulettea u selu Zib.

Što krtica HrČkica sve zna, što je iskopala u tragovima rupa kotrljajućeg Circusa Colorada iliti Roulettea u Zibu???

Nije joj lako; uz smiješak je Lucianu Antolettiu morala aplaudirati, ne dao neki rimski bog da se Roulette krivo zavrtio i, poput ruskoga, pogodio one nedrage, baš NJU, a … živjela je skromno sa svojim pomladcima koji su se, kao i ona, pošteno i

hrabro kotrljali IZVAN CC-a. Bili su najbolji u toj školi (a zatim i u drugima, visoke ocjene, nagrade …)

Circus Colorado je u selu Zib redovito održavao svoje predstave s tisuću maski. Artisti su imali šarena lica: ZELENILA se pri bijesu, PLAVILA pri laži, CRVENJELA pri neugodi, ZLATILA pri uvjeravanju. Tada bi upravitelj, Luciano Antoletti, skretao oči da se u njima ne bi ogledala druga strana njegovog žongliranja. Glas mu je tada postajao tanak i zamuckivao bi: „Vodi te svoje hrčkiće što dalje od ove škole jer nepotizam je ključ uspjeha u žongliranju, to je vještina koja se NE UČI, VEĆ NASLJEĐUJE… Ne radim ništa vidljivo po Zakonu Naopakom, kada nagradim svoju lozu, kumove, prijatelje, a tajnica (umjetnički zvana Nena bez Dilema ili Nena Spas u svaki čas) desna je ruka Rouletteu i svaki okret zna. Svi u upravi i u CC-u su sposobni. Tu su i moje tri miljenice, tri sestre Lucy, Anetta i Mily. Za njihove muževe, dao sam Počasnu kartu za sve predstave, upraviteljima gimnazije, ljekarne, bolnice, socijalnog, čak i pivovare…“

Tu je i računovotkinja Titiania Vatrena kraljica, artistkinja, tiha, bez tajni.

Luciano Antoletti, čovjek stare tradicije, trebao je i morao znati tko će biti muževi njegovih kćeri pa ih je on nametnuo i birao – trebao je biti iz časne obitelji i vjerni član CC-a, iz okolice Ziba.

Hello, srednji vijek zove 21. stoljeće!

A Nena Spas, kakva je to čarobnica! Zamjenica upravitelja koja je kao svaka super tajnica usmjeravala Roulette na dobit, po Zakonu Naopakom. U Circus Colorado su mogle još samo nećakinje, sestrične ili kumice jer su bile „dobre“ maestre ili asistentice. Neke su bile samo kuharice ili čistačice, ali i to je častan posao i treba ga dobiti u Privatnom Cirkusu, pa tu se stalno kuha i blati ili nešto kvari, a blizu je sela. Tako se umnožavalo i gledateljstvo.

Za popravak trapeza i CC-a brine se majstor Ivano, brat

Aresketi Okrama, pravi igrač, često golog torza. Budućem upravitelju pomaže najljepša učiteljica, najbolje odjevena starleta, Ivana Orleanska. Ona je sestra njegove žene, a obje su u srodstvu s vjenčanim kumom Lucianom Antolettiem koji je graditelj, zvan Milano. Milano je oženjen za sestru čiji je brat oženio Myru, maestricu CC-a, sestričnu Nene bez Dileme. Tko će sve povezati, a sve bezrezervno – Nena i Luciano uposle kumove snahe ili Nenine nećakinje za asistentice u CC-u za učenike s poteškoćama. Poteškoća ne smije biti!!! To nije amaterski cirkus već Privatni i zato kolo treba uvijek vrtjeti u Pravom smjeru. Pa nisu im diplome lažne ili ukradene, neke su možda iz susjednih zemalja, ali važeće. Kome je bitno poučavanje, bitne su vještine za predstavu za ulaznice koje se plaćaju.

Lako je u CC-u za manjak novca. Tu je Titiania, krenete na put usavršiti svoje vještine i evo opet gledatelja! Dođite, vidite, pobijedite! Roulette nikada ne gubi!

I nije to samo u Zibu, ima upravitelja koji su preslika ili kopija jer ih vežu ista usavršavanja. Oni su u manjim ili možda većim cirkusima u Ko Šaki, Va Lopovu, Bello Sceni, Kolo Sijeku gdje rade super maestre: Sara, Klara, Marta, Mirta, Iva, Ivana, Tajana, Dajana, Dina, Ana i mnoge druge, tko bi pamtio sve te Belle genijalke; ali, pamti se Kum, graditelj kuća na moru, pa i Lucianove.

Novi figurant upravitelj, Okram Arekseti ima VD (vršiti dužnost) samo pošteno, kako mu se i plaća. Tu je i Odbor artista koji sve potvrđuje . Inače, opet neće biti dosta ulaznica (glasa naroda), oprostite, gledatelja, oprostite, upravitelja!

Money, money, neka bude kao lani!

Dobar, loš, jao!!!

Kolo sreće, baš se kreće!!!

Dobar, loš, jao!!!

Kolo sreće, baš se kreće!!!

— — —

Karla Nešković Vranješ

Moderna učiteljica na bojnome polju

Sjedim u svojoj učionici, moderna učiteljica koja se stalno uspinje na ljestvici pedagoškoga razvoja, uvijek u korak s novim konceptima u obrazovanju.

Otvaram prijenosno računalo jer - tko još koristi papirnate bilježnice, osim za pisanje inspirirajućega citata za Instagram? Odjednom u razredu počinju plesati tri glavna lika mojega svakodnevnog radnog života: „Dobar", „Loš" i „Jao". Uh, čuda moderne pedagogije, mislim si, to je moje životno opredjeljenje – razumijevanje, razvoj, prilagodba.

„Dobar" učenik, onaj s velikim D, nasmiješen ulazi u učionicu i pokazuje mi recikliranu bocu s vodom kao „održivim" izborom i već je na svome mjestu gdje započinje s bilježenjem svakoga mog pitanja. Kada ga upitam za mišljenje, on se uvijek javlja, ponekad čak i prije nego što pitam. Naravno, uvijek daje točan odgovor. Što kada ne zna? Eh, to je prava pedagogija u intervenciji – on se ne ljuti, ne pada u očaj, već pita, pronalazi i istražuje. Uza sve to, ne zaboravi spomenuti koliko je sretan jer je napravio domaću zadaću u digitalnome obliku jer - „to je održivo, učiteljice". Divan je, zaista, ali postoji samo jedan problem – njegov mi nepogrešiv odgovor pomalo oduzima volju za životom jer svaki put kada on točno odgovori, osjetim taj pogled svojih kolega: „Tko je ona i što je ona tu napravila?"

„Loš" učenik je, dakako, priča za sebe. On je pravi profesionalac kada je u pitanju izbjegavanje rada. Uđe u učionicu, pogleda prema školskoj ploči, a zatim u mene kao da ne zna zašto je tu. Njegovo je ponašanje prema učiteljici, a i školi, kao prema aplikaciji koju je preuzeo samo zato što je morao – bez želje za korištenjem, ali s pomalo gadljivim stavom prema svim pravilima. Na nastavi se ponaša kao da je cijela učionica njegova kazališna pozornica, a povremeno iznenadi nekom pomodnom izjavom koju bi netko mogao smatrati smiješnom. Poučavam ga samopoštovanju, ali je proces otežan jer on u svojoj školskoj torbi nosi sve vrste „neodobravanja" prema zadatcima. Onda, naravno, sve završava razgovorom s roditeljima: „Mislimo da je problem u njegovoj slobodi izražavanja. Učiteljice, možda bi trebali više potaknuti njegovu kreativnost ."

Ipak, prava je zvijezda ove odgojno – obrazovne pozornice ‚Jao" učenik. Njegovo je ime vrlo simbolično. Jao je kombinacija svega lošeg što sam već vidjela, ali u najcrnjem mogućemu obliku. Ja, učiteljica, s naglaskom na „moderna", pokušavam se suočiti s njegovim satiričnim odgovorima na pitanja, ali kada god ga pokušam uključiti u rad, on pokaže tu neobičnu sposobnost pomanjkanja volje za životom. Jao se ponaša kao da sam jedina osoba na svijetu koja je doista posvećena njegovom obrazovanju, ali svakoga dana kada mu postavim zadatak, javlja se „jao" u njegovim očima. Svaka moja uputstva interpretira kao osobni nasrtaj. Pokušavam mu objasniti važnost analize i zaključivanja, a on mi, podsmjehujući se, odgovara: „Jao, učiteljice, to je previše za mene."

Tako svakoga dana, gledajući kako se naši moderni obrazovni koncepti podvode pod pritiskom stvarnoga života, mislim kako, zapravo, svatko od njih zaslužuje jednaku pažnju. Dobroga učenika treba podsjećati da nije najvažniji jer sve ostale vrijednosti

nastave, kao što su kreativnost i emocionalna inteligencija, ne smiju biti zanemarene u njegovome tragalačkom pohodu prema savršenstvu. Lošemu učeniku treba pažnja, ali i postavljanje granice jer će u protivnome biti brojač vremena. Jao, moj dragi Jao - njemu je potreban cijeli svemir da bi se osjećao važnim i vrijednim, a moji napori oblikovanja poticajne okoline često završavaju u šupljoj jami njegova „ne mogu" i „ne želim".

Na samome kraju, ja sam moderna učiteljica koja razumije potrebe svojih učenika. Iako se svatko ponaša kao da je s drugoga svijeta, ja znam da svi oni, odnosno, svaki na svoj način traži istu stvar – razumijevanje. Možda, samo možda, kad sljedeći put Jao pokaže svoju uobičajenu izbezumljenost, možda ću mu samo reći: „Jao, dragi, u redu je, i to je već napredak."

— — —

Alena Rais

„Musím čůrat!“

Byla je srijeda, sat češkog jezika. Učiteljica je odlučila začiniti nastavu malom jezičnom igrom.

„Danas ćemo učiti korisne fraze za svakodnevne situacije!” rekla je veselo i napisala nekoliko rečenica na ploču.

Prva rečenica: „Chci se napít.”

„Što to znači?” pitala je.

Marta je ponosno podigla ruku. „Hoću piti!”

„Odlično!” učiteljica se nasmiješila.

Sljedeća rečenica: „Idite samo pravo.”

Petar se javio: „Jděte vpravo!”

Učiteljica se nasmijala. „Je to chyták! To je trik-pitanje! Ispravno bi bilo: Jděte rovně!”

Petar je slegnuo ramenima. „Pa da, ali u pravu sam ako je nekome baš dosadno i treba malo kružiti!”

Razred se nasmijao, a učiteljica je zakolutala očima.

Došla je i treća rečenica: „Musím čůrat.”

Tišina. Djeca su se pogledavala, nitko nije bio siguran.

Odjednom se Jakov odvažio: „Mislim da to znači… Moram hitno nazvati nekoga?”

Učiteljica je prasnula u smijeh. „Ne, Jakove, to znači Moram piškiti.”

Cijeli razred se nasmijao, a Jakov je pocrvenio. „Joj, dobro da nisam to rekao baki u Češkoj! Mislio sam da je to nešto jako ozbiljno!”

Učiteljica se i dalje smijala. „Jakove, vjeruj mi, ovo JE vrlo ozbiljna situacija – pogotovo ako ne pronađeš WC na vrijeme!"

Od tog dana, fraza „Musím čůrat" postala je školska legenda – i nitko je više nikada nije zaboravio!

— — —

Kristina Mihalčić

Nešto za profesoricu

Vrijeme je ključan, vrlo važan element za ovu priču. I to samo iz jednog razloga - situacija koju ću opisati ušla je u zastaru. Neke je priče bolje zaboraviti, a neke, poput ove, prepričavamo generacijama.

Znam da zvuči kao uvod u svjedočenje kriminalca pokajnika, no u stvarnosti je to samo još jedna obična „seoska priča" iz nekih drugih vremena. Iz vremena kad se u selu cijenio liječnik, svećenik i učitelj. Iako ne živim na selu niti je škola bila seoska škola. Seosko je samo ono razmišljanje koje su ljudi sačuvali iz svog djetinjstva, ono što im je ostalo u sjećanju iz njihovog školovanja.

Krenimo redom. Godina – jedna od početnih dvijetisućitih. Dvadeset i prvo stoljeće. Nije ni važno. Cijela tadašnja situacija i danas je smiješna - i meni i svim generacijama učenika kojima sam je do sada ispričala.

Radila sam kao profesor njemačkog i engleskog jezika u srednjoj školi. Svježa s faksa, tek završila. Isto tako svježe udana, majka malog djeteta. Sa svojih 50 kilograma težine i nekih 24 godine starosti, nisam bila neki autoritet u razredima strojobravara, automehaničara, stolara i trgovaca. Barem se tako činilo na početku. Nekoliko mjeseci rada i nekoliko testova kasnije, postala sam, kilama usprkos, ipak neki autoritet. Toliko da su neki posumnjali u svoj prolazak razreda.

Kako je godina odmicala, tako su i učenici bivali sve ozbiljniji i radili sve marljivije. Sve u svemu, većina je postizala sasvim solidan uspjeh. Osim jednog. Jednostavno nije išlo. Došlo je do toga da je i majka dolazila na razgovor, tražila pomoć sa zadatcima, pitala kome ga poslati na instrukcije. Sve to nije urodilo plodom.

Otprilike dva tjedna prije kraja školske godine, dolazim kući s posla. Vrata kuće zaključana. Otključam, ulazim u kuhinju. Na kuhinjskom pultu leži poveći janjeći but. Sirov, svježe odrezan, bez ambalaže. Zastala sam na trenutak, okrenula se oko sebe, u kući nikoga. Slika iz filma Kum mi je sijevnula pred očima. Prijetnja? Čija?

Ni suprug nije imao pojma o tome. But stoji tamo, nitko ga ne dira. Ne znam odakle se stvorio u mojoj kuhinji, zašto. Tek oko tri sata popodne zove šogorica, tada vlasnica male mjesne trgovine. Živi dvije kuće dalje, ima rezervni ključ naše kuće. Jesmo li našli janjetinu, pita. Jesmo, itekako.

Objašnjava kako je mama onog učenika s početka priče bila kod nje u trgovini i jadikovala kako ne zna što da radi te da će sin pasti godinu. Ona joj je mudro savjetovala, po starinski, da „odnese nešto profesorici" . Kako se obitelj bavi uzgojem ovaca, priklali su janjca i meni dostavili but – svjež - na kuhinjski stol, nezapakiran. Draga šogorica ju je pustila u kuću.

Koliko mi je laknulo, toliko me i zabrinulo. Što bih još mogla dobiti za dvojku?

Učenik je i na sljedećem testu dobio jedinicu. I na još jednom. Odradio popravak i nekako završio razred.

A janjetina? Susjed ju je pripremio s timijanom. Kaže da je bila odlična.

— — —

Anita Nikić

Priča o izgubljenoj generaciji

U jednom prekrasnom, primorskom gradiću, smještenom na samoj obali mora, živjela je učiteljica Ana. Ana je bila vedra, energična i puna ljubavi prema svom pozivu. Njezina strast prema prenošenju znanja bila je zarazna, a učenici su je voljeli. Za sebe je Ana znala reći da je i ona jedno veliko dijete.

Svakoga dana Ana bi ulazila u učionicu s osmijehom na licu, spremna svojim učenicima otkriti čarobni svijet znanja, ali se s njima i nasmijati, poigrati pa i zapjevati.

Jednog dana u školu je iz dalekog ministarstva stigla nova uredba. Ministarstvo je uvelo novi sustav bodovanja koji se odnosio na napredovanje učitelja. Učitelji trebaju prikupiti što više bodova za sudjelovanje na raznim seminarima, radionicama, edukacijama, projektima, natjecanjima...

Što više bodova, to su bile veće šanse za napredovanje u zvanju. Ana se našla sva u čudu. Nije joj bilo jasno zašto bi trebala ići na sve seminare, koji su najčešće bili za vrijeme radnog vremena, umjesto da bude sa svojim učenicima u razredu. Ona je i prije išla na seminare, ali ne za radnog vremena i ne u tolikoj mjeri. No, ministarstvo je bilo neumoljivo. Ana je, kao i mnoge njezine kolege, bila prisiljena sudjelovati u utrci za bodovima. Umjesto da se usredotoči na svoj poziv i na rad s učenicima, ona je morala pisati izvještaje, skupljati potvrde i često sudjelovati na dosadnim seminarima koji nisu uvijek bili usmjereni na unapređenje pedagoških vještina nastavnika.

Uz to, ministarstvo je promoviralo Erasmus+ programe kao idealnu priliku za usavršavanje učitelja. Ana je shvatila da će morati ići na Erasmus da bi sakupila bodove. Iako je smatrala da je korisno da učitelji putuju i usavršavaju se, smatrala je da bi odlazak trebao biti ograničen. Nije bilo pošteno prema učenicima da im učitelji stalno odlaze. Učenici su patili. Tu su nestručne zamjene koje su se često izmjenjivale.

Motivacija za učenjem kod učenika je padala, a ocjene su se pogoršale. Postali su izgubljena generacija, prepuštena sama sebi. Osmijeh na Aninu licu polako se gasio, a u očima joj se nazirala tuga, riječi nekoć pune života sada su bile samo blijede sjene. Osjećala se kao da je izgubila bit svog poziva.

Vrijeme je prolazilo i Ana je shvatila kako je umjesto učiteljice postala „sakupljačica bodova". Odlučila je javno progovoriti o problemu.

Obratila se medijima i ispričala svoju priču. Njezina je priča odjeknula u javnosti i potaknula raspravu o obrazovnom sustavu. Ministarstvo je nakon pritiska javnosti shvatilo da je pogriješilo. Shvatilo je da je bit obrazovanja u učenicima, a ne u bodovima i napredovanju. Odlučilo je ukinuti sustav bodovanja i vratiti fokus na učenike i kvalitetu nastave. Ana se vratila svojim učenicima, sretna što ponovno može biti učiteljica.

Priča o izgubljenoj generaciji ipak nije završila sretno. Mnogi učenici su izgubili vjeru u obrazovni sustav i u svoje učitelje. Trebat će puno vremena da se povrati njihovo povjerenje. Ana je shvatila da mora učiniti sve što je u njezinoj moći kako bi vratila vjeru učenicima i pokazala im kako su važni.

Ova priča nas uči da „napredovanje" i „uspjeh" ne bi trebali biti cilj sami sebi. U svijetu obrazovanja, najvažniji su učenici i njihovo dobro. Učitelji bi trebali biti motivirani ljubavlju prema poslu i željom da prenesu znanje učenicima. Sustav bodovanja

koji je bio osmišljen kako bi potaknuo učitelje na usavršavanje pretvorio se u nešto što šteti učenicima i učiteljima.

Vjerujem da je vrijeme da se zapitamo što želimo od našeg obrazovnog sustava.

— — —

Gordana Popović

Pedagoginja u pokretu prilagodljivost kao snaga

Pedagoginja Barbara već je nekoliko puta promijenila ured u školi, ne zato što voli prostorno uređenje, već zato što joj svaka promjena donosi novu priliku za prilagodbu i učenje. Unatoč izazovima, pronašla je način kako iz svake situacije izvući ono najbolje i ostati vjerna svom pozivu – pružanju podrške učenicima i kolegama, bez obzira na lokaciju. Kad bi postojalo školsko natjecanje u prilagodljivosti, Barbara bi već odavno ponosno nosila zlatnu medalju.

Na početku svog profesionalnog puta u sadašnjoj školi, dijelila je prvo prostor s voditeljicom, potom je došla i ispitna koordinatorica, a onda i psihologinja. Razvile su sustav suradnje u kojem su se snalazile kao dobro uigrani tim. No, dolaskom nove uprave, stvari su se promijenile. „Pedagoginja si…? Budi prilagodljiva!" bila je rečenica koja ju je dočekala s osmijehom, otvarajući vrata novim izazovima.

Premještena u učionicu s velikim prozorima okrenutima prema jugu, brzo je naučila kako stvoriti ugodno radno okruženje, unatoč tome što je prostor nalikovao stakleniku. Ventilatori, lepeze i strateško postavljanje stolova postali su njezini saveznici. Klima uređaj bio je više ukrasni detalj nego funkcionalni uređaj, a ljeti je atmosfera podsjećala na tropsku saunu. Kada je podijelila prostor sa nekoliko psihologinja, imala je priliku upoznati različite

stilove rada i steći novo razumijevanje timske suradnje. Svaka kolegica donijela je nešto novo – od tišine do aromaterapije, a Barbara je kroz to razvila iznimnu sposobnost prilagodbe.

U međuvremenu, škola je prešla na jednosmjensku nastavu. To se činilo kao dobro rješenje za učenike i nastavnike, a za Barbaru to je značilo da će svi stalno biti tu – i svi će je stalno tražiti. Više nije postojala ona tiha popodnevna smjena kada bi konačno mogla srediti papirologiju u miru. Dobra vijest? Svi su na okupu. Loša vijest? Svi su na okupu. Zidovi su, naravno, bili od rigipsa, pa se gotovo svaka riječ čula kristalno jasno. S obzirom na to da su s druge strane bile učionice, Barbara je bila upućena u sve – od videa i glasne glazbe, preko mučnih odgovaranja do pismenih provjera, koje su joj bile prava blagodat. Ništa nije morala pitati – uvijek je znala što se događa u školi, htjela to ili ne.

Nije prošlo dugo, zadnja velika selidba odvela ju je u prostoriju koja je prije služila kao „mala" zbornica, a sada i kao prolaz prema uredu psihologinje. Rečenica dana postala je: „Oprostite, gospođo pedagoginja, mogu li proći?" S vremenom se osjećala kao kontrolorka na željezničkom kolodvoru – stalno u pokretu, uvijek na usluzi i spremna na neočekivane situacije.

No, vrhunac školskog doživljaja bio je školski bend koji je vježbao u učionici iznad nje. Htjela-ne htjela, naučila je cijeli repertoar za Valentinovo, a jednom ju je učenik uhvatio kako nesvjesno pjevuši refren. "Gospođo pedagoginja, pa vi znate cijeli tekst! Hoćete s nama na pozornicu?" Ako ništa, imala bi plan B u karijeri.

Unatoč svemu, Barbara nije klonula duhom. Gledala je na to kako svaka nova selidba jest prilika da istraži nešto novo – bilo da se radi o učenju kako ostati pribrana u kaosu ili kako koristiti školski bend kao izvor glazbene terapije.

Ne može se ne zapitati: „Što budućnost nosi?" Možda njezin

sljedeći ured bude u hodniku pokraj školskog arhiva ili porte gdje će moći neometano raditi i istovremeno pratiti tko sve ulazi, izlazi, traži izgubljene stvari i gdje bi istovremeno mogla biti pedagoginja i sigurnosna službenica.

Možda pronađe svoje mjesto u kutku školske knjižnice, gdje će moći inspirirati učenike na čitanje i kritičko razmišljanje. Ili u podrumu kraj školske kantine, gdje bi uz šalicu čaja mogla voditi motivacijske razgovore s učenicima. Bez obzira na to gdje se nalazi, jedno je sigurno – njezina uloga ostaje jednako važna.

Ponekad se prava prilika otvori tek nakon nekoliko neizravnih puteva. A do tada, Barbara ostaje pedagoginja u pokretu – uvijek spremna na nove izazove, s osmijehom i nepokolebljivim duhom!

— — —

Senka Ivanušec

Putovanje

Bilogorska zora okupana mirisom nadolazećega ljeta, žarkocrvena boja najavljuje skori izlazak sunca. Srce mi je uzbuđeno kucalo jer sam znala da ću sutradan prvi put ugledati more. Učiteljica Katica čekala je ispred naše male škole okružene rosnom zelenom livadom i istrošenim drvenim ljuljačkama. „Dobro jutro!“ zaželjela nam je svima učiteljica, a zatim su uslijedila brižna pitanja jesmo li što zaboravili ili imamo li sve potrebno za prvi susret s morem i putovanje vlakom u Split.

Putujemo vlakom u Split!!! Vidjeti more bio je san svakog djeteta naše područne škole s pogledom na livadu, potok, obrađena polja i vrtove. Sreća, smijeh i veselje vladali su našim crvenim, okruglim, dječjim obrazima. Sjedamo u automobil svoje učiteljice po rasporedu koji je ona odredila. Druga mala skupina sjeda u drugi automobil. Žurimo se do željezničkog kolodvora kako bismo stigli na vlak do Zagreba. Obuzeta srećom, veseljem i neizmjernom radošću shvatila sam da nam nedostaje djevojčica D. P. „Zašto je nema? Možda je zaspala? Kako to da nije tu, a treba ići na toliko važan put?“ obasula sam pitanjima učiteljicu i izrazila zabrinutost! U njezinim očima i pogledu osjetila sam tugu i žaljenje… Ne može ona ići, razboljela se. U glavi sam vrtjela tisuće pitanja, misli i analiza. Zapravo, više nisam pitala, sve sam razumjela iz učiteljičina pogleda iako mi je bilo samo deset godina.

Vlak je već stajao na kolodvoru, činio mi se kao da nema kraja

i da ima na tisuće vagona, izgledao je dugačak i velik. Uistinu, bio je dugačak u mojim dječjim očima koje su takav prizor prvi put vidjele. Ulazimo u vlak, učiteljica nas raspoređuje u dva kupea, svojim snažnim rukama podiže naše prepune torbe i raspoređuje po prtljažniku vlaka. Svi smo posjedali oko nje osjećajući sigurnost i toplinu koju je širila svojim pokretima lica i tijela. Zadovoljno je protrljala ruke i uzviknula: „Djeco, idemo u Split i bit će nam odlično!“ Naglasila je pravila ponašanja za stolom, kako ćemo hodati po velikom gradu gdje ima mnogo vozila i kako ćemo ulaziti u more znajući da nitko od nas nije bio na moru i da ne zna plivati. Bila je hrabra, dosljedna i pravedno stroga. Naglasila je da bi mogla biti neobična hrana koju mi još nismo kušali i da je pristojno probati je. Slušala sam i upijala svaku njezinu riječ, jedino tako sam mogla znati da neću pogriješiti i napraviti nešto što nije prihvatljivo. Slušala sam pozorno i upijala svaku učiteljičinu riječ kako bih opravdala učiteljičino povjerenje i nagradila učiteljicu za njezinu hrabrost da nas vodi na more.

Upute da pazimo na svoje stvari bile su mi u primisli, a imam i novu vestu, tek kupljenu. Ponavljala sam si da je ne smijem zaprljati jer kako ću doći u tako veliki grad zaprljane odjeće, tada bi svi mogli gledati u mene i uočiti da sam prvi put na moru.

Vrijeme je brzo proletjelo, vlak je jurio ostavljajući za sobom kuće, polja, šume i livade. Stigli smo u Zagreb i brzim korakom jurili da stignemo na peron gdje dolazi vlak za Split. Brzim koracima s topotom novih cipela jurili smo za svojom učiteljicom, a ja sam imala u glavi misao da se ne smijem izgubiti jer tko bi me mogao naći u tako velikom gradu Zagrebu. Bilo je mnogo vlakova na neobično presječenim prugama. „Tko zna kuda oni sve voze?“ Uh, pitat ću učiteljicu, a ona zna sve odgovore na moja pitanja! Ona zna koliko je daleko Split, zna koliko tamo živi ljudi i zna da Split ima posebna mjesta za kupanje i zna gdje je voda

plitka da se nitko ne utopi jer ne znamo plivati s obzirom na to da nismo imali gdje naučiti. Učiteljica Katica sve zna, čak zna svirati melodiku i čitati najljepše knjige o Kekecu. Ma ona sigurno zna kuda ti svi vlakovi voze!

Na kraju kolosijeka stajao je vlak za Split, svi hrabro ulazimo očekujući nova, još dosad neviđena iskustva. Svatko od nas sprema svoje torbe na police vlaka koje su izgledale tako velike i neobične. Cijela naša mala skupina sjela je u kupe vlaka. Vlak je jurio, zviždao i stajao. Gledajući kroz prozor, ugledam kamene stijene iznimno visoke i neobične. Od silnog uzbuđenja osjetila sam umor, oči su mi se same zatvorile. Probudila sam se pogledom na nepreglednu, plavu, morsku površinu. „Jaoooo, moreee, koliko je veliko!" Srce mi je kucalo poput moga starog sata koji me je budio ujutro. Sreća, vrisak i suze, sve se odjednom pomiješalo… Prišla mi je učiteljica, zagrlila me i rekla: „Da, to je more, plavo i duboko!" Nasmiješila mi se i rekla: „Sanjala si i pričala u snu. Rekla si glasno: 'Ja ću biti učiteljica.' I to si nekoliko puta ponovila!" Osjetila sam toplinu u obrazima koju i danas osjećam nakon puno godina. Bilo je to moje nezaboravno i neponovljivo iskustvo putovanja u Split sa svojom učiteljicom iz male seoske područne škole.

Postala sam odgajateljica. Svoj sam put odabrala s toplinom i motom koji i danas nosim u sebi: uljepšati dječji svijet i živote djece. Za to je velikim dijelom zaslužna moja učiteljica Katica, koja je hrabro, nesebično, dobronamjerno s mnogo ljubavi i razumijevanja odgajala djecu u maloj bilogorskoj područnoj školi. Ovom istinitom pričom o dobroti svoje učiteljice, koja je sad u mirovini, a odgojila je mnogo generacija, želim joj zahvaliti na hrabrosti, ljubavi, znanju i dobroti koju je usadila u dječja srca.

Hrabrost, ljubav i pravednost moje učiteljice otkrile su putove kojima trebam putovati i koračati. Jesu li oni dobri ili loši i koliko

sam u tome uspješna, ostavljam na promišljanje generacijama u čijem sam odgoju sudjelovala.

— — —

Alena Dika

Prvo zrno

Bila sam jedna od onih učenica koje se na satu Matematike igrala s brojevima kao s kuglama na bilijaru. Uvijek bih barem jednu vrlo spretno zaputila prema pobjedničkoj rupi. Rješavanje zadataka bila je moja strast. Gospodarila sam njima, bili su moji, kao tipke na tipkovnici. Željela sam napustiti Rijeku, studirati kemiju ili meteorologiju u Zagrebu i osamostaliti se. Ipak, sudbina je odlučila. Diplomirala sam matematiku i informatiku u Rijeci. O ne! Ja ne želim i neću raditi u učionici! Može li što biti dosadnije nego svaki Božji dan poučavati istu djecu i isto gradivo. Strašno! Tako nemaštovito! Mislila sam tada.

Počela sam raditi s 23 godine u Salezijanskoj gimnaziji u Rijeci. Moji prvi učenici bili su momci od 18 godina. Preplavljena strahom, činilo mi se da pri ulasku u učionicu ostavljam za sobom tragove meteora, svakim korakom stvarajući rupetine - prepreke zbog kojih neću moći pronaći izlaz iz ponora nesigurnosti. Oni su sigurno pametniji od mene! Možda sam im užasno dosadna! Možda sam im dobra, možda loša! Jao! morile su me misli neiskusne učiteljice. Završetak radnog dana bio je za mene izlazak sunca i uskrsnuće. Preživjela sam, dišem, hodam! Tješila sam se i skupljala snagu i hrabrost za sljedeći susret s kršnim, ali pristojnim momcima u koje sam između prvog i posljednjeg školskog zvona te prve radne školske godine, ipak utkivala zrnca znanja, iako sam ih doživljavala svojim vršnjacima.

I kao što agava, kada umire, cvjeta, prosipajući sjeme u zalog novog života, tako sam, a danas sam sigurna u to, tom zrncu znanja i iskustva nesvjesno otkinula komadić i utkala ga i u sebe samu. Već 27 godina poučavam matematiku sa strašću. Sve se promijenilo. Danas, kada ulazim u učionicu, osjećam ono što sam na svojim počecima osjećala izlazeći iz nje, a svaki je početak novog radnog dana meteor koji me, potaknut dječjom maštom i iskrenošću, lansira u neki dobar svijet, u svijet u kojem moji učenici i ja učimo i stvaramo zajedno.

Život u učionici čine i dobri i loši trenuci – bez loših ne bismo prepoznali i cijenili one dobre. Moje je zrno, nespretno posađeno školske godine 1992./1993., tijekom godina raslo, i uz nesporazume i uz poteškoće, ali je, pažljivo njegovano, izraslo u klas.

Kako se to dogodilo?

Odgovor nije jednostavan i možda ga još uvijek pokušavam odgonetnuti i oblikovati. No, vjerujem da nije bilo one početničke nesigurnosti i mladenačke drskosti u očima mojih prvih učenika, danas ne bih pred svojim učenicima stajala otvorena srca, ulagala u naš odnos, razmišljala o tome kako se osjećaju i pomagala im da izgrade samopouzdanje. U našoj su učionici formule i brojevi vrlo važni. Važna je i kvaliteta radnog okruženja. Odgovornost. Dosljednost. Povjerenje.

Godine 1998. prvi sam put postala razrednica. Marko je bio učenik mog razreda, potpuno različit od drugih. Nije poštivao pravila i nije mu bilo stalo do uspjeha. Poput kakva odmetnika iz starih američkih filmova o tinejdžerima odupirao se svakom autoritetu. Bio je visok i naočit momak. Njegove su oči odavale svojevrsnu zrelost i svjesnost o izazovima života kao da je neke već i proživio. Prkos i odbijanje vrijednosti su koje je utkao u svoj način ponašanja kako bi neometano plovio na oblacima svakodnevnih problema. Osjećala sam da nosi teret. Nisam mu znala prići niti

sam pronalazila formulu za njega. Marko i ja igrali smo neki novi životni bilijar. Uz njega svoju sam učionicu doživljavala kao nešto potpuno strano. U tamnoj sobi s prigušenim svjetlom jedva smo nazirali obrise kugli, a ja sam se silno trudila da Marka obasjam svjetlom mudre, uspješne i dobronamjerne učiteljice. Na kraju osmoga razreda činilo mi se kao da smo ostali bezimeni i jedan drugom nepoznati, u odnosu bez uspjeha. Toga lipanjskog dana moje je razredništvo zapisalo rečenicu: upravo sam postala učiteljica za koju je sve ovo dosad bila tek priprema. Živjeti i raditi odgovorno znači pronaći odgovore na pitanja.

Dvije tisuće dvadeseta je. Opet ljeto. Sjedim u restoranu i čekam svog starijeg sina da zajedno večeramo. Nismo se dugo vidjeli. Naručim vino. Još uvijek sjedim sama. Prilazi mi muškarac. Visok i naočit. - Profesorice! Jeste li to vi? - obratio mi se. Pogledala sam ga i prepoznala Marka. Njegove su riječi i osmjeh bili iskreni i dragi. - Ovo je moja zaručnica Iva, profesorice! - upoznao me. - Iva, da nije bilo profesorice tko zna što bi danas od mene bilo. Vi ste me naučili razmišljati drukčije. Vi ste mi pomogli da postupam ispravno!

Hoćete li nešto popiti? Mogu li vas počastiti? Zbunjeno, ali s dragošću, pristala sam. - Znate, moja zaručnica je trudna! Čekamo bebu i jako smo sretni! Baš mi je drago da sam vas sreo! - pričao mi je kao da sam dio njegove obitelji. Pozdravili smo se i ostala sam sama za stolom u tišini, a negdje se i dalje, u daljini prigušeno čula melodija koja kao da nikada neće utihnuti.

Život je uistinu zanimljiv jer odgovori na pitanja koja smo sami sebi postavili stižu ponekad neplanirano i onda kada im se najmanje nadamo.

Sada znam, ovo nije samo moj posao, već moj poziv. Plovidba morem s pogledom prema pučini, a kad se okrenem, vidim trag koji ostavljam. Izazovi s kojima sam se kao učiteljica suočavala,

oblikovali su me. Koračajući sa svojim sjećanjima i ususret novim iskustvima shvatila sam da sam sa svojim učenicima rasla i sama. U našoj su učionici formule i brojevi vrlo važni. Važna je i kvaliteta radnog okruženja. Odgovornost. Dosljednost. Povjerenje.

No, najvažnije je kakvi smo ljudi.

— — —

Mirela Tonković Brkljača

Petak - ponedjeljak - petak

Ponovno se mora spremati na brzinu. Peti put ovog tjedna. Neće stići doručkovati niti popiti svoju šalicu kave. Toliko je umorna da se ne uspijeva probuditi na vrijeme. Toliko je umorna da ne čuje alarm. Mislila je da rani odlazak na spavanje može riješiti problem. No, što je tu je. Brzinsko tuširanje, brzinsko biranje odjevne kombinacije i naravno brzinsko šminkanje. Već ima prilično dovoljno prakse u svemu što je „brzinsko". Dok je vozila prema školi, razmišljala je o svemu što je očekuje toga dana. Šest sati nastave, bez pauze, analiza pisane provjere, ispitivanja, obrada novih gradiva, borba s uglavnom nezainteresiranim tinejdžerima kojima svakodnevno pokušava objasniti kako je lijep osjećaj kada nešto znamo i da nikada ne treba pomisliti da je nešto što trenutačno treba naučiti, beskorisno. Potpuno je svjesna da im je dosadna, ali nikada neće odustati. Ponavljat će te fraze i danas i sutra i prekosutra… To je vrlina upornih i strpljivih.

Opet crveno. Traje cijelu vječnost. Dobra stvar tog jutra je bilo parkirno mjesto koje se stvorilo kao naručeno. Dobra stvar je bila što je uspjela parkirati bočno iz prve. Da ne bi bilo sve dobro, u trenu se sjetila da je zaboravila staviti u torbu pisane provjere. Naravno da se čovjek ne može sjetiti svega kada se sprema brzinski. Izgleda da joj ne ide baš to „brzinski" kao što je bila uvjerena prije samo nekih pola sata. Ponovno mora smisliti neki izgovor kada uđe u razred. To već postaje pomalo neugodno. Ma

i nije sve tako strašno, donijet će im njihove radove u ponedjeljak. Uostalom, možda je tako i bolje. Sigurno je bilo nešto jedinica, tako da će svi imati miran vikend, moći će uživati u svakom trenu, bez roditeljskog prigovaranja zbog loše ocjene.

Bio je dovoljan samo jedan pogled na oglasnu ploču u zbornici da shvati da je potpuno zaboravila da je danas sjednica. Tko zna što je još zaboravila? Dvije točke dnevnog reda, neće dugo trajati. Pomislila je na vikend, na dva slobodna dana. Baš će joj dobro doći. Možda se naspava … Ali, prije toga treba odraditi današnji dan .

Kao što je i pretpostavljala, učenicima je odgovaralo što nisu dobili ocjene prije vikenda. Nije bilo potrebe za nekim značajnim isprikama. Sati su proletjeli, sjednica je proletjela, zar je već gotovo? Počinje vikend! Ili bolje rečeno, spavanje! I vikend je proletio, zar je već nedjelja? Je, treba se pripremiti za novi radni tjedan. I pripremila se, kao i uvijek. I da, mora svakako pripremiti one pisane provjere. Nikako ih ne smije zaboraviti. Samo gdje su? Jednostavno ih nigdje nije bilo.

Potragu je započela na radnom stolu na kojem je vladao potpuni kaos. Bilo je tu različitih papira, knjiga, bilježaka, olovaka… Uporno je govorila sebi da mora pospremiti taj nered, ali nikako da to učini. Mislila je da se odlično snalazi u svom neredu, međutim, nakon ove potrage za provjerama, stol je bio u još većem kaosu nego prije tako da bi se i najbolji teško mogli snaći u toj gomili stvari. Možda je ovo bila prilika da pospremi stol, ali za sada za to nikako nije imala vremena. Dobro, ako nisu ovdje, gdje su? Sjetila se da djeci u razredu često govori da pospreme svoju sobu ako ne mogu pronaći udžbenik ili radnu bilježnicu. Sada se uvjerila da bi to zaista moglo upaliti. Pogledala je ispod stola, iza stola, čak i prekopala sve ladice, iako baš nikada nije stavljala provjere u ladice. Ali, sada je već bila očajna. Sjela

je na krevet i preletjela je pogledom po sobi. I u tom ih je trenu ugledala, sasvim slučajno, u svom ormaru, među majicama. Kako su samo mogle završiti u njenom ormaru? U tom trenu to zaista nije bilo važno. Pronašla ih je…

Ponedjeljak je bio repriza petka. Sve je bilo identično do trenutka kada je trebala parkirati. Slobodnog mjesta jednostavno nije bilo. Tada ga je ugledala. Parkirala je, izašla iz auta, pritisnula tipku ključa i uputila se prema školi. Stigla je na vrijeme! Ostalo joj je vremena za popiti kavu iz automata i malo popričati s kolegama. Bio je to odličan način za započeti novi radni tjedan.

„Gdje su provjere?“ odjednom joj sine. Nije ih donijela u zbornicu, a sigurna je da ih je stavila u auto. Točno je sjeća tog trena kada ih je odložila na suvozačevo sjedište. Mora otići do auta uzeti te provjere, jednostavno ne može opet ući u razred i izmišljati isprike. To bi stvarno bilo previše. Žustrim je korakom izašla iz škole i uputila se prema autu. Međutim, auta nije bilo. Bože, pa nije valjda zaboravila gdje je parkirala! A obzirom na razinu rastresenosti, ne bi bilo čudno da svoj auto traži na pogrešnom mjestu. Ali, ne, to je bilo mjesto gdje ga je ostavila. I tada je ugledala znak zabrane zaustavljanja i parkiranja. Ostavila je auto točno ispod znaka zabrane. Odlično, to je vrhunac! Pauk, naravno! Pauk joj je dignuo auto! Moralo se i to jednom dogoditi. Koliko će je to koštati? Gdje uopće odvoze aute koje su nepropisno parkirani? Što će reći učenicima? Koliko pitanja, a odgovora nema.

Ušla je u razred, potpuno smetena, i ponovno se ispričala učenicima. Bila je uvjerena da nitko nije povjeravao u njenu priču. Pomislili su da je smislila odličan izgovor. Možda bi ga i sami mogli iskoristiti u nekoj kritičnoj situaciji.

Iako je na početku sata bila prilično odsutna, vrlo brzo je ozračje u razredima učinilo svoje te je s lakoćom i dosta entuzijazma,

odradila svoje sate. Uvijek joj se događalo da bi ulaskom u razred problemi nestajali, barem privremeno. No, kao i uvijek, povratak u realnost bio je neizbježan. Sjetila se da će morati platiti kaznu. A baš je bila uštedjela nešto novaca za jedan vikend izlet! Izgleda da će morati odgoditi to putovanje. Preživjet će…

Preuzimanje auta i kazna prilično su joj ispraznili račun. Barem je naučila da treba obratiti pozornost gdje ostavlja auto.

Otvorila je fascikl gdje su bile famozne pisane provjere. Počela se smijati naglas. Uopće ih nije bila ispravila… Tek je ponedjeljak, ima vremena do petka…

— — —

Aleksandra Brkić

Jao, taj Hrvatski!

– Mama, ima li još kolača?
- Samo dva. Želiš?
- Ne sada. Ali prepolovi ih da bude komad za svakoga.

Mama nije mogla vjerovati što čuje. Njezin šestogodišnji sin Bruno još je jednom, osim nesebičnosti, pokazao i koliko razumije matematiku iako još nije znao pisati brojke. Dva je kolača u trenu pretvorio u četiri, upravo po jedan za svakog člana njihove obitelji. Ovo nije bio prvi put da je dječak pokazao sklonost matematičkom razmišljanju. Skorašnji je školarac već izračunao koliko je još tjedana vrtićarac te da će sestra ići u 5. razred kada on krene u školu, da je tata tri godine stariji od mame, a mama trideset i tri od njega… Znao je čak izračunati i koliko je minuta preostalo do kraja nogometne utakmice, za koliko počinje druga vožnja u skijanju i koji će po redu nastupiti skijaš kojega je pratio. Ono što je mamu posebno veselilo jest što je u svome sinu vidjela upravo sebe, djevojčicu koja je svijet gledala kroz brojeve i sve povezivala s njima. Ako mislite da je to stoga što je mama bila nastavnica Matematike, prevarili biste se. Brunina je mama bila nastavnica Hrvatskoga jezika. Vjerujem kako mnogi misle da su to dva posve različita nastavna predmeta, no ona nije dijelila to mišljenje. Kao istinski zaljubljenik u jezične, ali i matematičke zakone, jezik je promatrala kao skup matematičkih pravila. To joj se činilo posve logičnim pa je vjerovala kako će njezin dječak biti poput nje. No, to se nije dogodilo.

Mjesec je žurio za mjesecom kao tjedan za tjednom i kalendar je uskoro pokazivao rujan. I to ne bilo koji, već onaj rujan u kojemu je jedna starija sestra krenula u veliki peti, a jedan maleni matematičar u prvi razred. I odmah prvoga dana oplakao.

- Ne, ne želim ići u školu! – kmečao je dok ga je mama vukla iz stana.

- Hajde, nemaš razloga plakati. U razredu će biti tvoji prijatelji iz vrtića, susjedi, dječaci s nogometa...

Mama je nabrajala imena, izmišljala ukusna jela koja se kuhaju samo u školi, opisivala učiteljicu boljom od omiljene tete iz vrtića samo da ga oraspoloži... Ipak, u školu je pošao sa suzom u oku bezuspješno ju skrivajući iza naočala. No, povratak iz nje bio je okupan osmijehom, a ne suzama koje su ga jutros pratile.

- Mama, jedva čekam sutra ponovno ići u školu! – zagrmio je Bruno s ulaznih vrata.

- Uh, dobro je. – mama je odahnula osjećajući zbilja veliko olakšanje.

Ovo ipak neće postati tragedijom kakva se nazirala prije nekoliko sati. Ali komedijom… E, to bi već moglo!

Prvo je polugodište prvoga razreda prošlo u ozračju veselih osjećajnika, velikih kvačica i pohvalnih riječi ispisanih učiteljičinom crvenom kemijskom. Bruno se veselio danu kada će ih zamijeniti prve petice, ne sumnjajući u njihovu brojnosti. Ali, jao! Prva je ocjena bila četvorka popraćena istom suzom u oku kao polazak u školu jer to nije bila četvorka iz bilo kojega predmeta već iz Hrvatskoga jezika. Maminoga Hrvatskoga jezika! Mama, doduše, to nije smatrala lošom ocjenom. O, ne, nikako. Četvorka je posve dobra ocjena, gotovo odlična.

- Ne žalosti se! Vježbat ćeš pa ćeš sljedeći diktat bolje napisati. – hrabrila ga je mama.

Kao nastavnica, znala je koliko je lako poljuljati dječje samopouzdanje. Znači li ocjena lošija od najbolje da si loš? Mi odrasli znamo odgovor, ali djeca ne. No ponekad trebamo podsjetiti i sebe koliko je malo potrebno da loše preraste u dobro te koliko često ne prepoznamo da se iza jao krije još jedno dobro koje se razvija malo drukčijim smjerom.

Kao majka, vjerovala je da će matematičar u njezinu sinu probuditi i uspavana jezičara. No, i sljedeći je ditkat prošao isto. Sigurno mislite kako mi se potkrala pogreška u riječi diktat, ali nije. No, Bruni jeste. Na donesenu je diktatu, ponovno ocjenjenom četvorkom, velikim tiskanim slovima pisalo upravo DITKAT. A u ditkatu, jao… Žaica, vjerica, Kršimir. Pobjegla slova brže od vjerice, ovaj vjeverice. A tu se vjevericu nije dalo uhvatiti, kamoli napisati. Vjevjerica, vjevrica pa vejverica. Jao, jao pa jao! Nikako točno napisati! Suze je zamijenila ljutnja jer ovo mu nije išlo. A životinje su se samo redale… Mačka iz zadaće imala je maćiča, patka paćiča, a zec je postao žec. Slučajno ili ne, kvačica ili dvije, Bruni njihova razlika nije bila bitna kao razlika u Matematici. Jer takve se pogreške u Matematici nisu događale. Brojke 1 i 2 nisu mogle biti zamijenjene jedna drugom, a računi su uvijek bili točni. Čak i u onim teškim zadatcima s riječima. I tek se tada i mama-učiteljica sjetila! U osnovnoj školi ni ona nije bila toliko dobra u tom Hrvatskom. Nasmijala se prisjećajući se kako ga je nazivala dosadnim i zamornim gotovo do srednje škole. No, interesi se, kao i djeca, neprestano mijenjaju. Pritom je bitno ne zaboraviti činjenicu da je svako dijete različito i da je svako u nečemu dobro. To ne znači da je u drugome loše, već samo tek malo manje dobro, ali i dalje dobro. Stoga je vjerovala kako će jednoga dana igranoica njezina sina postati igraonicom i da se učiteljica više neće zvati Aknica. Možda već sutra, a možda neće još dugo. Ali to zaista i nije važno.

- Mama, jesam li sad dobar?

Baš sam jučer čula Brunu kako pita mamu dok mu je pregledavala domaću zadaću iz Hrvatskoga jezika.

- Jesi, sine. Odličan!

I zaista je bio. Možda ne ocjenama, ali trudom i radom bio je i više nego dobar. A mami je to bilo važnije.

Brunina se mama, u teškoj trostrukoj ulozi nastavnice Hrvatskoga jezika, mame-učiteljice i obične mame, nije mogla ne zapitati u čemu se ona može popraviti. U čemu je zaista dobra, a u čemu manje (nećemo reći loša), nadajući se da ni u čemu nije jao… Sjedeći na ove tri stolice odjednom, shvatila je da loše uz malo truda zbilja može postati dobro te da se jao situacije i ocjene ponekad događaju svima. Na početku sa suzom, vremenom postaju smiješak na licu. A najdraži majčin osmijeh izmamio je upravo Brunin zaključak.

- Mama, imaš godina kao Ronaldo, a on uskoro ide u mirovinu. Hoćeš i ti tako?

- Uh, sine. Mama mora podijeliti još puno dobrih ocjena.

- A loših?

- Loših, jao, nadam se što manje.

— — —

Julijana Plenča

Dobar, loš, jao!

Kao loš učenik došao je u našu školu. Ponavljač kojega je njegova matična škola više nije htjela. Prvi susret nije puno obećavao. Ušao je u ured u pratnji skrbnika; privremeno je bio smješten u stambenu zajednicu. Pomalo drskog izgleda i bahatog stava – „Tko vas j...“

Ustala sam sa stolice, pružila ruku i s osmijehom uputila riječi: „Dobro nam došao, ja sam Antonela, pedagoginja.“ Zastao je na trenutak i ispružio ruku, mlitavo, nezainteresirano. Zamolila sam skrbnika da nas ostavi same.

„Sjedi, Petre“, rekoh. Odmah je kontrirao. „Ne sjedi mi se.“

„Imaš slobodu izbora po tom pitanju. Ako ti je tako ugodnije, ostani stajati“, nastavih mirno.

„Ne moraš ni torbu odložiti, ako voliš imati desetak kila na leđima.“

Zaklela bih se da sam primijetila lagani smiješak na njegovu licu. Ukrižali su nam se pogledi i spustio je torbu.

„Moramo se malo bolje upoznati“, nastavih dalje. Kao da sam ga bocnula samom žeravicom.

„Ne trebamo se mi upoznavati. Ionako neću tu dugo ostati, brzo ću ja kući.“

Kao da nisam osjetila prkos u glasu, nastavih: „Vjerujem da će biti tako – razlog više da ti ostanem u dobrom sjećanju.“

Sada je sjeo. Niti dječak, niti mladić, beskrajno tužnog pogleda. Moram ga pridobiti na svoju stranu, ali kako? Tisuće načina

mogu me odvesti u začarani ledeni dvorac iz kojeg nema izlaza. Jedna kriva riječ i izgubim ga. Svašta mi se motalo po glavi.

Odjednom mi sine: „Čujem da si navijač Rijeke. Nekad sam i ja navijala na stadionu. No, bilo je drugo vrijeme. Baš me zanima kako je to sad."

Odmah se ozario i počeo pričati.

„Da, član sam riječke Armade. Oni me nikada ne izdaju, svi ostali da. Uvijek su uz mene."

„Vjerujem da je tako", rekoh, i on sjedne. Vidjeh u očima očaj ranjenog djeteta.

„U koju si školu išao prije?" upitah.

„U školu Podmurvice", reče.

„O, to je moja škola, imat ćemo očito puno zajedničkih tema."

Diskretno se nasmijao i počeo pričati svoju priču.

„Znate, nekad sam bio jako dobar, odličan učenik. Imao sam sve. Onda je tata ostao bez posla i počeo piti. Majka nije mogla dobiti posao i krivio je nju za sve. Sa svakom bocom pića postajao je nasilniji. Jedan Božić bacio je jelkicu koju smo ona i ja okitili. Došao sam iz škole i naletio na svađu; u ljutnji ju je bacio na pod, pritom grubo odgurnuvši majku."

Zastao je i zaklela bih se da su mu zasuzile oči.

„Kako me je to zaboljelo... No bio sam mali, tek treći razred", uzdahnuo je i nastavljao dalje, kao da je jedva čekao nekome ispričati svu bol.

„Otac je postajao sve grublji i sve neprepoznatljiviji. Valjda sam se mijenjao i ja. Škola mi je postala nebitna. Jednoga dana našao sam pretučenu majku i rekao joj da ću ga ubiti. Tako sam uistinu i mislio. Ubrzo smo ona i ja odselili kod bake. Vrijeme je prolazilo, moj gnjev je rastao. Maleni stari stan i nas troje, novaca niotkuda. Srećom, u školi sam dobivao besplatnu marendu – nije nešto, ali kad si polugladan, sve dobro dođe."

Zastao je. Gledala sam ga, ne znajući kako ga ohrabriti. Moj pogled govorio je sve.

Pričao je dalje:

„Od odličnog učenika postao sam loš đak. Više sam bio oko škole nego u školi. Upoznao sam neke prijatelje i činili smo svašta. I krali smo i pušili travu. Kao da sam iznenada postao loš. Ništa mi nije bilo važno. Nanizali su se izostanci, pao sam razred i, jao meni, greškom sam došao tu gdje jesam."

„Pa dobro nam došao", ponovih. „Loš sigurno nisi", rekoh.

„Ovo vrijeme kod nas gledaj kao priliku za napredak i na tom putovanju stvaraj sretnije uspomene. Vjeruj, bit će ih… Samo, molim te, dolazi redovito u školu i neće biti problema."

Pružio mi je ruku. „Ne obećajem ništa."

Nastavih, kao da nije ništa ni rekao: „Vidimo se prekosutra u osam. Ako ranije nešto trebaš, slobodno svrati ili me nazovi. Ako što bude hitno, može i u popodnevnim satima."

Odvela sam ga po školi – knjižnica, toalet, učionice, kuhinja – i zatim u razred te ga predstavila učenicima. Vid mu je odmah ponudio da sjedne kraj njega. Prošlo je nekoliko dana. Došao je na razgovor, odmah je sjeo i opustio se. Razgovarali smo o hobijima; rekao je da piše poeziju i lijepo radi grafite. Sinulo mi je i, kao iz topa, rekoh:

„Super! Bi li nam napravio grafit u povodu Dana tolerancije?"

Zastao je i rekao: „Hoću, probat ću, samo ne znam hoće li vam se svidjeti."

„Ne brini", rekoh.

Dva tjedna je radio veliki grafit, dolazio je redovito u školu, popravio ocjene i smijao se. Grafit je bio izložen i u gradu. Nestala je ona tuga u očima. Imao je nove prijatelje, a vikendom odlazio k majci. Voljeli su ga u razredu, i s razrednicom je imao „dobar tač".

Godina dana je brzo prošla. Majka je dobila posao, otac otišao na liječenje na Rab, a on se vratio u srednju školu u svoj grad. Jedno vrijeme ostali smo u kontaktu. Onda su poruke utihnule – odrastao je i krenuo nekim svojim putem. Jednoga dana napisao je pjesmu pod naslovom „Hvala na prilici". Pročitala sam je na njegovu Facebook profilu. Rasplakala sam se.

— — —

Teodora Nikoleta Siketić Šimunec

Dobar, loš, jao!

Gavrani su tog siječanjskog poslijepodneva u skupinama polukružno slijetali na ogoljele grane krošanja drvoreda poredanog uz cestu prema Avenue Mallu. Grupirali su se u manje skupine i usmjeravali svoje poglede odozgo prema dugom zmijolikom redu ljudi koji su strpljivo čekali na testiranje. Bartolu se, promatrajući taj prizor kroz zatamnjeno staklo autobusnog prozora, učinilo da ti gavranovi, poput lešinara iz western filmova u pustinji, čekaju na svoj sigurni obrok – gledajući izdaleka, a potom se premještaju bliže, gotovo tik do njih – onih koji će ubrzo umrijeti. Iznurene, zalutale duše pocrvenjelog i pocrnjelog lica, otkrivenih dijelova tijela koja, izblijedjeli i istrgani dijelovi odjeće nisu mogla pokriti. Bez vode i ikakve nade da će ih netko ili nešto uspjeti spasiti, bauljajuće prikaze koje posrću, padaju, s teškom mukom ustaju pa opet posrću i padaju – u sve kraćim vremenskim razmacima. Do konačne smrti. Prva doza, druga doza, buster.

Vraćajući se u metropolu iz dalmatinskog zaleđa, gdje je priveo kraju posjet svojim ostarjelima, ali još uvijek dobrodržećim roditeljima, pitao se kakva ga nova iznenađenja čekaju u školi. Predavao je fiziku, bio za svoju okolinu najprije prikriveni, a potom deklarirani antivakser. U drugoj godini korona-krize našao se u izravnom sukobu s ravnateljem škole koji ga je posve sadistički maltretirao zahtijevajući potvrdu o

cijepljenju, a kad je Bartol cijepljenje rezolutno odbio, ravnatelj je tražio potvrdu o testiranju dvaput tjedno. Previše je toga Bartola pogodilo unatrag godine dana. Saznanje da su ljudi – i prijatelji i neprijatelji, i veliki i mali – bez ikakve milosti ubačeni u isti uzavreli ekspres-lonac napunjen eksperimentalnim cjepivom, zaštitnim maskama, testnim kancerogenim etilen-oksidnim štapićima, TV vijestima i vijestima iz susjedstva o broju oboljelih i umrlih; lonac prepunjen gaziranim strahom, prijeteći da će pod stvorenim pritiskom eksplodirati svakoga trena. Nije Bartol bio u početku tog opasnog cirkusa s pandemijom previše uznemiren. Uzdao se u zdravi razum i Božju logiku. Uzdao se i u znanstvena istraživanja respektabilnih doktora znanosti u službi istine, bez interesa za zaradom i vlastitom promocijom. Uzdao se i u svojega kolegu, profesora njemačkog jezika, koji je prije rada u njegovoj školi radio u Švicarskoj za jednu poznatu farmaceutsku tvrtku. Naslušao se Bartol i načitao rečenica o grafen-oksidu u COVID-19 vakcinama, o parazitima hidrama u istima, o nano-česticama aluminija, razlikama u cjepivima, od običnih (štogod to značilo) pa do onih zlokobnih mRNA, o brojevima 0, 1, 2 i 3 na kraju svakog serijskog broja vakcine. Od kojih su ona s brojem 0 i 1 navodno bezazlena za ljudsko zdravlje, ali ona s 2 i 3 itekako opasna. Od onih s brojem 3, pisalo se i govorilo, ljudi bi pali odmah nakon cijepljenja i za nekoliko trenutaka bili mrtvi. Preslušavao je Bartol nekoliko puta, i sam i s još jednom kolegicom, proslijeđeni link na mobitelu – svjedočanstvo slovenske medicinske sestre koja je primjenjujući vakcine na ljudima uočila posljedice određenih cjepiva upravo prema serijskim brojevima. Kada je shvatila o čemu se radi, dala je otkaz. Za mlađe organizme koji se bave sportom, reakcija je – tvrdila je – nastupala na sportskim terenima pod fizičkim opterećenjem. Nagledao se Bartol na televizijskim sportskim kanalima takvih padova. Njemu, začudo,

a sportskim komentatorima, kako je ubrzo uvidio, sporedno, jedina su podrška u osjećaju sažaljenja prema nesretnim srušenim dušama bili školska spremačica, učitelj informatike i učitelj njemačkog jezika. Kolega iz njemačkog odlučio se, s prvom ozbiljnom provedbom epidemioloških mjera, ne cijepiti i ne testirati. Stanovao je s obitelji izvan Zagreba, u nekih pedesetak kilometara udaljenom posavskom selu, i nije se želio maltretirati dodatnim opterećenjem s, po njemu, zdravstveno neopravdanim mjerama štetnim po zdravlje. Dobar kolega, uvijek spreman pomoći s tabletama hidroksiklorokina pogodnog za liječenje malarije ili pak ivermektina za liječenje crijevnih nametnika, s malo neželjenih popratnih pojava, uskoro više nije šetao školskim hodnicima. Dovozio se nešto više od mjesec dana do škole i sjedio u svom automobilu na školskom parkiralištu čekajući da mu prođe radno vrijeme. Ravnatelj mu je sprječavao ulazak u školu, premda mu je s druge strane platio putne troškove za taj mjesec. Kolega je pokušao preko sindikata zatražiti zaštitu, no sindikalni pravnik nije u roku odgovorio na žalbu škole, pa je cijeli sudski proces s odgodom na neodređeno završio na hrpi spisa u ladici nekog ureda odvjetničke komore. Kolega iz njemačkog dobio je izvanredni otkaz. Pozdravio se s Bartolom na oproštajnom ručku u veljači 2021. Spremačica Zdenka, s kojom je Bartol povremeno dijelio svoje sumnje u opravdanost zdravstvenih mjera, bila je također u nezavidnoj situaciji. Pristala se testirati, no u ambulanti u blizini škole to nije bilo omogućeno. Automobil nije posjedovala, bila je samohrana majka studenta i trebala se tramvajem voziti do škole. Borila se s osjećajem nepravde jer nije imala mogućnost testiranja i s osjećajem prezira prema svima koji su pohrlili zavrnutih rukava u školsku sportsku dvoranu prvom prilikom kad je u školi bilo organizirano cijepljenje. „Kako samo jure. A poslije će padati kao muhe

„zunzare“, razočarano je uzdisala. Njoj su ipak ususret izišle dvije kolegice koje su je nekoliko puta vozile na mjesto testiranja. Plaćala im je uslugu prijevoza sve dok je stres uzrokovan psihozom oko maski, razmaka i dezinfekcije prostora i ruku te donošenja potvrde o testiranju dvaput tjedno nije potresao toliko da je donijela konačnu odluku, pregrizla i jednog se poslijepodneva odvezla taksijem na cijepljenje. Stajala je u redu čekajući svoj usud. Kako se primicala mjestu sudbinske odluke, nešto ju je steglo u grlu. Možda zbog iscrpljenosti, a možda i zbog straha od predstojeće budućnosti, zakašljala se. Sjevši na stolac za cijepljenje, automatski se prekrižila i pozvala Svemogućega u pomoć. U tom času druga medicinska sestra, pojavivši se iza bijelog paravana, upita je: „Jeste li vi to sad maloprije kašljali?“ Zdenka je potiho odgovorila: „Jesam, prehlađena sam.“ Ono što je uslijedilo zaprepastilo je i spremačicu Zdenku i nekolicinu prvih pacijenata u redu za cijepljenje. „O, nećemo mi vas sada cijepiti. Trebate najprije ozdraviti.“ U nevjerici oko svega što joj se posljednjih dana događalo, Zdenka je uzdahnula, ustala, kratko rekla: „Dobro onda“, i kao u nekom polusnu izišla iz ambulante i otišla kući. Za nekoliko dana, na pismeni upit sindikalista škole zašto nije omogućeno testiranje u obližnjoj školskoj ambulanti, stigao je odgovor: „Omogućeno je.“ I Zdenka i Bartol te još troje kolegica nastavili su se testirati u blizini škole. Bartol je razvio dijalog s mladim liječnikom početnikom o opravdanosti cijepljenja i čak ga potaknuo na promišljanje o vrstama cjepiva.

„Zar ne vidite što se oko vas događa?“ – pitao ga je. Mladi liječnik opravdavao je svoje stavove naučenom rečenicom kako je cijepljenje najveći doseg civilizacije te da se i on sam cijepio. Bartol je odgovorio da se slaže, ali ga i priupitao: „Da, doktore, ali čime ste se vi cijepili?“ Tada mu je ispričao o najavi cijepljenja mRNA cjepivima još tri godine prije proglašenja pandemije, o

nekim sastojcima cjepiva prekrivenima velom tajne, o kojima nitko ne govori. Mladi liječnik je šutio. Bartol se raspričao o ljudima koji naivno vjeruju da ih država štiti i misli o njihovu zdravlju – što po njegovu uvjerenju nije istina, jer prisiljava ljude da, zbog ostanka na poslu, žrtvuju svoje zdravlje u budućnosti. Govorio je kako će se posljedice vidjeti za dvije do pet godina i samouvjereno dodao: „Vidjet ćete. Ljudi će se razbolijevati od raka mekih tkiva, poremetit će im se krvni tlak, dobit će srčane aritmije, stradat će im noge." Mladi liječnik je zamišljeno šutio. Borio se Bartol i s glavoboljama uslijed bolnog testiranja agresivnim štapićima dezinficiranim etilen-oksidom, bio je zbog njih na pregledu kod otorinolaringologa i pokušao ga uvjeriti u bespotrebnost takvog testiranja. Objašnjavao mu je da se čovjek ne sastoji samo od nosa. Ovaj mu je samo mrtvo-hladno odgovorio: „Obratite se HZJZ-u. Mi s tim nemamo ništa."

1. ožujka 2023. donesena je odluka o prestanku testiranja u školama. Koji je mjesec kasnije proglašen i kraj pandemije. Bartol je odahnuo. Pred sam kraj odlazaka na testiranje nije izdržao toliki organizacijski pritisak; dobio je od stresa aritmiju srca i završio na bolovanju. Desetak dana šetao je po šumi, slušao opuštajuću glazbu i gledao životinje u zoološkom vrtu. Po povratku na posao još se dvaput morao testirati. Mnogi njegovi kolege naizmjenično su odlazili na bolovanje – neki zbog korone, neki zbog aritmija, neki zbog bolova u kralježnici, a neki zbog gripe o kojoj se počelo govoriti kao o novoj nadolazećoj pošasti. Nekoliko kolegica i kolega te dio tehničkog osoblja čudno je hodalo, šepali su, a neke su boljela koljena. Na Bartolovo ogromno razočaranje, većina njih je, usprkos svim nedaćama koje su ih zadesile, tvrdila da te tegobe nemaju nikakve veze s cjepivom.

— — —

Dalija Krnjak

Mišica Nela

Pao miš u lonac priči sad je konac, tako završava priča svaka.
No, ne i ova, ova je priča izmiješana, naopaka.
Ako krenemo tražiti početak našem koncu,
Naletjeti ćemo na puno začina u jednom zbrčkanom loncu.

Prstohvat ljubomore, jada puna šaka, 2-3 žlice snova
Što ih sanja mišica ova.
Kako je mišica Nela, goluždrava i neugledna
Završila na dnu zbrčkanoga lonca,
Poslušajte u priči koja slijedi
Prije nego vam kosa od čekanja posijedi.

Nela kaže da ju život nije mazio, nitko ju nije pazio,
Govorio joj operi zube, okupaj se, jedi zdravo
Jedino tako narasti ćeš pravo.

Čupava, goluždrava zbog nečešljanja i nekupanja,
crnih zubi zbog nepranja i lošeg jedenja
I s grbom na leđima od previše sjedenja.
Nela je bila jako nesretna i sve druge za svoje probleme krivila.

Tako je odabrala prvi začin, ljubomoru.
Nela je drugim miševima strašno zavidjela.
Lako njima svima, oni imaju sve

Rođeni su lijepi, sivog krzna
A na suncu se presijava boja srebrna.
Kao kakvi plemići i kraljevi
Plašt im se presijava kao da su carevi.

Zubi bijelih poput bisera samo se kese,
Kao da žele da me moj jad još više strese.
Šepure se, hodaju pravo
A najgore od svega izgledaju tako zdravo.

Za jedan zbrčkani lonac nastao je drugi začin,
Punu šaku jada stavila je na svoj način.
Miješala je miješala i u vrtlogu ljubomore i jada
Sjedeći na svojoj smrdljivoj fotelji osjetila da u san pada.

Snivala je da sjedi do mile volje,
I da posljedice na zdravlje nema svoje,
Leđa bez grbe, ravna, šepuri se pred svima
To Nela trenutno sniva.

Zubi se bijele i cakle nakon slatkiša punih vreća
Nela naša sniva da to joj je najveća sreća.
Slatkiše jesti do mile volje i da posljedice na zdravlje nema svoje.

U fotelji smrdljivoj dane provoditi, ne kupati se,
Ne češljati se,
Oštrim prljavim noktima češati se
A o prekrasnom srebrnom krznu sanjariti, zna se.
Zapustiti higijenu do mile volje
I posljedice na zdravlje ne imati svoje.

Lonac je kuhao, i zakuhao na najjače s mišicom Nelom i začinima
Što ih je sama pomno birala, ljubomorom, jadom i snovima.

Mišica Nela imala je jednu manu,
Govorila je laži
Istinu izvrtala onako kako njoj paše i lupetala u stranu.

Rodila se je na visokoj nozi u obiteljskoj slozi.
No bila je neposlušna i svojeglava i to je razlog zašto
Se pod loncem vatra loži.

Majka je govorila, operi zube, okupaj se, počešljaj se
Idi van na igru,
Mišica bi samo odmahnula rukom i rekla ne da mi se.
Ostavi me majko na miru.
Zapustila se jako i to nije uvidjela samo tako ,
Sve dok žar ljubomore
U njoj nije počeo tinjati jako.

Iskočila je mišica Nela iz kuhajućeg lonca na vrijeme,
Probudila se iz čvrstog sna i prestala kriviti druge za svoje probleme.

Ustani se, operi, počešljaj, protegni, uravnotežen obrok pojedi
I van s prijateljima na igru odi.
Mišica Nela od danas svaki dan tako provodi.
Grba joj se smanjila, zube je sredila a i krzno je
Oprala u vodi.

Od sada bira novi začin, prstohvat brige o sebi, puna šaka ljubavi
I 2-3 žlice sreće,

Ovakva juha nikome dojaditi neće.
Jednom davno, u čarobnom loncu punom cvijeća,
Mišjoj igri nema kraja sve od početka proljeća.

— — —

Sanja Sabljak

Poučak o disgrafiji, disleksiji i poremećaju jezičnog razumijevanja

Atena je jako velik grad. Kad još pet-šest Grkinjica iznese trudnoću, bit će ih u gradu pet milijuna. To je kao pet Zagreba. E! A ja sam pedesetogodišnjakinja nesvikla na Google mapse i aplikacije. Kad se to sve spoji s jučerašnjim pokušajem pronalaska puta od smještaja do škole u kojoj učim o radu s djecom s teškoćama, dođe se do poučka o u naslovu spomenutim poremećajima.

Elem! Lijepo sam upisala u aplikaciju adresu na koju želim doći i još si cijeli put prepisala u malu bilježnicu na kojoj piše moje ime. Krenula na vrijeme, oprane kose, našminkana i s laptopom u torbi. Slijedila sve etape puta: pješice metro crveni – ne zagledavaj previše ono čudo od stabala zrelih mandarina, metro plavi – drž' torbicu rukom i na trbuhu da te opet ne okradu, autobus 405 – „kakva je to Erasmus edukacija koja ima edukaciju na rubu predgrađa?"… i nakon sat i pol se našla licem u lice na kraju čudne ulice s Grkom vlasnikom dućana za prodaju automobila. Njegov je pogled, naime, bilo vraški zabrinut kad sam mu pokazala na mobitelu adresu koju tražim. "To je dva sata udaljeno odavde, gospođo. Otišli ste skroz na drugi kraj grada." I taksist koji me vozio s aerodroma i o kojem znam da mu žena radi u salonu za lakiranje noktiju, a koji mi se ljubazno ponudio da ga nazovem ako ću imati ikakvih problema, također mi je rekao da sam predaleko da bi došao po mene. Voditeljica edukacije na koju sam kasnila poslala mi je mail utjehe u kojem je prva

rečenica glasila: „O, my God!“ Tako sam se vratila polako na mjesto otkud sam i krenula, a sve su mi otežavali natpisi na grčkom - pola riječi pročitam, pola ne znam. Razabirem neka slova, ali teško ubirem cijelu riječ. Google mapsi su divljali svaki put kad upišem nešto u njih, a drugi ljubazni Grk na tečnom mi je engleskom objasnio koji autobus nikako da ne uzmem. Kad sam se dokopala metroa, sad tek nisam znala kamo. Lik što prodaje u svojoj maloj kućici okrugla grčka peciva posuta sezamom nije mi bio od velike pomoći jer je pola svojih uputa u moju tekicu napisao na grčkom alfabetu - nije mu išla latinica.

Vidjela sam da vrag bere šalu i da mi koljena klecaju pa sam se obratila kršnom gospodinu u onom žutom kričavom prsluku na čijim prsima piše “Security”. I taj me spasio. Brzo je procijenio da sa mnom treba napismeno i po prilagođenom programu. Dao si je vremena, pronašao plavu penkalu, koja se nalazima u džepu smještenom na lijevoj sisi njegove puno manje zainteresirane kolegice, zapisao točno kud i kako trebam ići u onu moju tekicu s imenom. Na latinici. Tiskanim slovima. Provjerio dvaput jesam li razumjela, tražio od mene da ponovim i prstom mi pokazao kud prvo. Poslije mi je još trebala asistencija jedne plahe studentice i nešto oslanjanja na intuiciju dok pješačim po sad već atenskoj aveniji, poruke podrške moje voditeljice tečaja i kolegice iz moje škole koja sve ovo organizira. Kad sam konačno stigla, moja mi je voditeljica, rodom iz Jemena, pružila ruku, a ostali polaznici sjedili su nimalo znojni i nimalo ustresirani. Nitko se drugi nije izgubio na putu do edukacije i moja je susjeda iz Portugala imala svježe ispeglanu haljinu.

U meni nije bilo nimalo moći. Činilo se kao da drugi znaju sve to što ja ne znam. Nerazumijevanje pisma i jezika, nepoimanje mogućnosti da bi u istom gradu mogle postojati dvije ulice koje se jednako zovu, a smještene su u različitim kvartovima, osjećaj srama

i izgubljenosti, hrabrost da se nekako izboriš sa svim tim, osjećaj obaveze da moraš izvršiti zadatak - sve me to navečer, dok sam prebirala po događajima, navelo misliti da se slično vjerojatno osjećaju djeca s disleksijom, disgrafijom i poremećajima jezičnog razumijevanja. Možda baš i svaki dan. Dok im govorimo da moraju naučiti, pročitati, odgovoriti, ne biti lijeni, snaći se. I jedino kako se mogu probiti je da im drugi pomognu: objasne, podrže, pokažu put, nacrtaju uputu. I najviše da pomogne onaj koji je stručan procijeniti što je djetetu potrebno i voljan odvojiti vrijeme da to učini skroz do kraja i kako treba. Tad dijete nađe put. E, takav bih ja lik htjela biti u svom poslu: onaj što mu je na prsima pisalo „Security".

— — —

Suzana Turković

Sjekirica iz Trakošćana

Taj četvrti razred bio je baš kao i svaki drugi razred u nekoj školi. Skupina dječaka i djevojčica iste dobi, ali različitih karaktera, navika, uvjerenja, stavova. Neki su bili dobroćudni i lako se bilo s njima dogovoriti, a drugi kao da su tražili probleme i tamo gdje ih ne bi trebalo biti. Ipak, učiteljica Mirta uspješno je rukovodila razredom ili je barem vjerovala da je tako.

Veselila se ona svakom novom danu u svom razredu u koji je uvijek ulazila s osmijehom na licu i žustra koraka. Tako je bilo i tog četvrtka nakon velikog odmora.

Upravo su završili sa satom Prirode i društva, sa zvukom zvona učiteljica je zadala domaću zadaću i najavila sljedeći sat Matematike. Dobro je pazila da prije nego što se oglasi zvono dovrši sve što je planirala za taj sat, jer znala je da učenici najviše zamjeraju učiteljima ako im uskrate makar i jednu sekundu odmora. Krenula je u zbornicu na dozu opuštanja s kolegicama uz omiljenu kavu iz aparata i čašicu razgovora o čemu drugome, nego o školskim zgodama i nezgodama. Tema nikada nije nedostajalo!

Vrijeme u zbornici je proletjelo u trenu, čim je neumoljivo zvono označilo kraj odmora, učiteljica Mirta je ustala i uputila se prema svojoj učionici. Njezini koraci odzvanjali su hodnikom. Nešto je bilo čudno, razmišljala je kako jasno čuje svoje korake, ali ne i uobičajenu buku u razredu koja se nikada do kraja ne

stiša po završetku odmora. Ubrzala je korake i uhvatila kvaku na vratima učionice te malo zastala kraj vrata i osluhnula. U razredu je vladala tišina. - Baš čudno! – pomislila je.

Ušla je u razred i stala pred učenike koji su mirno sjedili na svojim mjestima. Čak su i svi odreda imali na stolu pripremljene knjige iz Matematike. - Baš čudno! – opet je pomislila. Nije se uputila prema svojoj katedri niti je sjela, ovako stojeći imala je bolju kontrolu nad razredom.

- Djeco, je li sve u redu? – pitala je učiteljica prelazeći pogledom po licima učenika. Nekolicina njih brzo je odgovorila: - Da, da, sve je u redu! Učiteljica nije imala namjeru odustati jer osjećala je da se nešto dogodilo, ne tako strašno jer bi to odmah vidjela. Ali, znala je ona dobro kako djeca izgledaju kada žele nešto prikriti.

- Ponovno vas pitam, je li se nešto dogodilo? Možda za vrijeme odmora? – ustrajala je s pitanjima. Nekoliko učenika se meškoljilo na mjestu, nekolicina je baš nešto tražila u pernici, uglavnom niti jedan par očiju nije učiteljici uzvratio pogled. Sada je bila sigurna da je u pravu – nešto se dogodilo.

Jedan glas nije izdržao tu neizvjesnost koja i nije tako dugo trajala i progovorio je nekako brzo, kao da se želi riješiti tereta i olakšati svima u razredu napetu situaciju: - Bruno je pao i udario se u glavu. Pogledajte ga!

Učiteljica je pogledom tražila Brunu koji se, poput ptičice u gnijezdu, šćućurio na svome mjestu držeći ruku na čelu. Odmah je progovorio ne bi li nekako umanjio sve što se dogodilo i spriječio istraživanje za koje su svi znali da slijedi: - Da, jesam. Udario sam se u glavu. Pogledajte, nije jako!

Približila se učiteljica Mirta Bruni, maknula mu ruku s čela i imala je što vidjeti! Posred Bruninog čela narasla je izraslina veličine i oblika jajeta koja je već lagano poprimala plavkasto-

ljubičastu boju. Izgledao je poput nekog uplašenog jednoroga. – Ajme meni! – pomislila je u sebi i odmah joj se posve jasno u glavi stvorila slika Bruninog tate koji svakoga dana dolazi po njega u školu, čeka ga u školskom holu i vodi kući. Samo, nije to baš tako jednostavno s Bruninim tatom. On, onako ćelav i lagano nabildan, rijetko kada je dobrog raspoloženja i vedrog osmijeha na licu. Češće je nekako ozbiljan, čak izgleda pomalo ljutito i nezadovoljno, kao da nije zadovoljan odgovorima koje mu učiteljica daje na njegova svakodnevna pitanja o tome kakav je Bruno bio u školi.

Bruno je učenik koji prolazi s vrlo dobrim uspjehom. Za neke predmete je izuzetno zainteresiran, u njima je uspješan. Neki ga predmeti ne zanimaju, gradivo ne uči dovoljno, domaće zadaće s vremena na vrijeme zaboravlja pa i uspjeh izostaje. Ali, njegovi roditelji smatraju da on može više, da može bolje, da može biti uspješniji i nisu zadovoljni njegovim ocjenama. Iako to nisu nikada izrijekom rekli, učiteljica Mirta osjeća da krivnju prebacuju na nju i ostale učitelje koji Bruni predaju. Ni Brunino ponašanje nije baš uzorno. Vrlo rijetko je inicijator nekih loših zbivanja u razredu, ali jako voli biti u žiži svega nepoželjnog što se dešava u razredu ili na hodniku. Čini se kao da nema dovoljno hrabrosti sam raditi neke nepodopštine, ali uživa se u njih uključiti kao sudionik, svjedok ili barem promatrač. Sve to njegovi roditelji znadu, ali uvijek nalaze neko opravdanje koje ide Bruni u prilog, a obvezno na štetu nekog učenika ili učitelja.

Cijelu tu situaciju s Brunom i njegovim roditeljima učiteljica je, promatrajući onaj plavo-ljubičasti rog na Bruninom čelu, vrtjela u svojoj glavi i dobro je znala da sve to skupa Brunin tata, koji već možda čeka u školskom holu sa svojim neizbježnim pitanjem, neće dobro prihvatiti.

Naravno, ništa od toga nije rekla naglas, već je smirenim

glasom naredila: - Tamara, hajde brzo u kuhinju i donesi hladni gel za Brunino čelo. Sjela je kraj Brune u klupu i čim je stigao hladni gel, pritisnula ga je na Brunin rog na čelu. – Sad mi, Bruno, ispričaj što se dogodilo. – rekla je učiteljica glasom koji nije trpio pogovora. Bruno je ispričao kako je Mislav predložio da se igraju preskakanja. Mislav je u školskom hodniku legao na pod, a svi učenici iz razreda trebali su preskakati preko njega. U trenutku kad su preskakali, on bi dignuo jednu ili dvije noge kako bi preskakanje bilo teže. I tako, baš kad je Bruno preskakao preko Mislava, ovaj je podigao nogu, Bruno se spotakao o njegovu nogu, poletio zrakom, pao na pod i udario glavom u prag. Nije ga baš jako boljelo, ali odmah je počeo nicati i nemilice rasti taj rog posred čela. Učiteljica Mirta ga je još pitala koliko ga sada boli, vrti li mu se u glavi i je li mu mučno u želucu. Ah, Bruno je rekao da ga ni sada ne boli tako jako i da se osjeća dosta dobro. Učiteljici je laknulo, mada ta izraslina na glavi baš i nije obećavala.

Učenici, koji su začudo šutjeli i slušali što Bruno priča, kada je dovršio, potvrdili su da je bilo baš tako kako je rekao. Kada je učiteljica Mirta vidjela da je situacija dobra s obzirom na to kakva je mogla biti te da Brunin rog ispod onog hladnog gela miruje i više ne raste, malo se smirila i krenula s neizbježnim prodikama i poukama. – Djeco, kako vam je takva igra mogla pasti na pamet?! Vidite što se dogodilo, kako je Bruno ozlijedio glavu? Moglo je i gore završiti, mogao je rasjeći glavu, dobiti potres mozga, trajno ozlijediti glavu. Zapravo, tko zna što još može biti. Bruno danas mora mirovati, ako mu se počne vrtjeti u glavi ili ako osjeti mučninu u želudcu, roditelji ga hitno moraju odvesti liječniku. Međutim, vjerujem da će Bruno biti dobro. Učiteljica je završila sa zastrašivanjem i pogladila Brunu po kosi. Nije htjela da se Bruno jako uplaši, dovoljno mu je velika kazna bol i ovaj rog na čelu. Ipak, razred je morao spoznati posljedice takve nepromišljene igre.

Još dok je učiteljica vrlo uživljeno „držala slovo“, a učenici poniklih glava slušali, javio se Mislav dramatičnim, povišenim glasom: - Jao! Što vi pričate? Sad ispada da sam ja kriv za ovo što se Bruni dogodilo! Još je pomalo začuđeno, ali već plačnim glasom dodao: - Pa mi smo se samo igrali! Nisam ja htio da on padne. Suze su već krenule kliziti niz Mislavovo lice.

Mislav je inače bio sklon drami, uvijek je htio biti u središtu pozornosti. Imao je sposobnost jednostavne događaje pretvoriti u pravu scenu, a i sada je krenuo tim putem. Već je počeo ubrzano i glasno disati, lice je pripremio za pravu bujicu jadikovki, samookrivljavanja i provalu emocija. Taj model ponašanja često ga je znao spasiti i izvući iz nevolja. Zato ga je rado koristio.

Učiteljica Mirta je neumoljivo nastavila: - Mislave, ta igra nikako nije bila dobra ideja. Već ste dovoljno veliki da znadete kakve posljedice mogu imati takve ili slične igre. Znao si što se može dogoditi ako ti ležiš i dižeš noge, a netko preskače preko tebe. Treba uvijek misliti korak unaprijed. Takve igre ne dolaze u obzir!

-Joj, pa nisam ja ništa loše mislio! – jadikovao je Mislav. – Možeš li mi, Bruno, oprostiti? Molim te, oprosti mi! Molim te!

Bruno se stisnuo uz učiteljicu, držao se nekako uvrijeđeno i nije ga bilo briga što se dobrovoljno uključio u tu igru, bez da ga je itko nagovarao ili tjerao. On je sada bio žrtva te nepromišljene igre, osjećao je suosjećanje učenika iz razreda, osjećao je njihovu podršku i to mu se sviđalo. Odlučio je da neće samo tako oprostiti Mislavu, iako je i sam snosio dio krivice. Uspravio se na stolici, učiteljica mu je još uvijek držala onaj hladni led na čelu, svi pogledi bili su usmjereni na njega i čekali hoće li prihvatiti ispriku i samo tako oprostiti Mislavu. Izgledao je uvrijeđeno i nepopustljivo, kao da se neće predati samo tako. Ipak nije on

izmislio tu igru, nego Mislav. I osim toga, ne izgleda Mislav kao jednorog, nego on ima taj bolni, modri rog na čelu koji će nestati tko zna kada. Ne, neću mu oprostiti samo tako! - razmišljao je u sebi i mudro šutio.

U tom trenutku duboke odlučnosti kako neće popustiti i oprostiti još sada, začuo je Mislava kako govori: - Bruno, ja kod kuće imam jednu krasnu sjekiricu iz Trakošćana. Tu sjekiricu sam kupio kada sam s mamom i tatom bio na izletu u Trakošćanu, u dvorcu. Ako bi ti meni oprostio za ovo što se dogodilo, ja bih tebi poklonio tu sjekiricu.

Bez imalo razmišljanja i zadrške, Bruno je poskočio sa stolice, maknuo učiteljičinu ruku i hladni gel s čela i požurio do Mislava. Uzbuđeno je uzviknuo: - Može, oprostit ću ti. Kad ćeš mi donijeti sjekiricu iz Trakošćan? - Što kada? Sjekirica stiže odmah sutra. – veselo je odgovorio Mislav, sav sretan je što je Bruno tako brzo prihvatio njegovu ponudu za pomirenje i skinuo mu teret krivnje s leđa, teret koji ga je tako jako i neugodno pritiskao.

Kad se sve raščistilo oko te igre, oko Brunine ozljede, oko toga tko je kriv i koliko je tko kriv, razred se vratio uobičajenim aktivnostima koje i nisu tako dugo trajale jer je uskoro zvonilo za kraj nastave.

Bruno i Mislav su zajedno izašli iz razreda, hodnikom su išli rame uz rame još uvijek žustro raspravljajući o sjekirici iz Trakošćana. Učiteljica Mirta je koračala za njima noseći u jednoj ruci Bruninu torbu i čudeći se u sebi neočekivanom razvoju situacije s tom sjekiricom. Čula je dijelove razgovora, zapravo Mislava kako govori uvjerljivo: - Ma da, donijet ću ti sjekiricu sutra. Super izgleda, vidjet ćeš. Još je kao nova, zamotana je u celofan, nisam ju još ni raspakirao.

U hodniku je, naravno, čekao Brunin tata i prije nego je stigao pitati kako je bilo danas u školi, učiteljica mu je prišla i ukrat-

ko objasnila što se dogodilo. Tata je upitno gledao Brunin rog na čelu, ali kada je vidio kako on veselo razgovara s Mislavom, odmah se smirio i nije tražio krivca među učenicima i učiteljima.

Tako je sjekirica iz Trakošćana spasila učiteljicu Mirtu i razriješila slučaj modroga roga na Bruninoj glavi.

— — —

Katica Kovrlija

Susret

Kuća trgovca Šamula bila je jedna od najljepših i najstarijih u kvartu.

Ne zna se pouzdano ime neimara koji je u davnoj prošlosti zastao na vrhu ulice pod drvoredom u sjeni tek propupalih krošanja, motreći komad zemlje omeđen derutnom ogradom od pruća. Možda je dospio sa karavanom nomada, tragajući za mjestom na kome će zasaditi gredice povrća i radovati se prvim izdancima luka koji će blagovati uz mladu janjetinu i staro vino kod svečanih obiteljskih susreta. Ili je kuća oduvijek bila tu? Istraživanje njezine povijesti činilo se besmislenim i promašenim pothvatom. Tako je promatraču ostalo nagađati. Maštovitiji su ispredali priče o njezinu rođenju koje su s vremenom prešle u legende.

Jedna od priča mogla bi se začeti u trenutku dok je mladić stojeći u sjeni prastare platane, iščekivao djevojku s kojom je dogovorio susret.

Moglo je biti kasno poslijepodne na početku jeseni. Ulicom su promicali prodavači peciva s praznim košarama od pruća. Svega nekoliko paučinastih oblaka naslanjalo se na ramena udaljena brijega.

Slutilo je na kišu koja u ovo doba godine dolazi naglo i niotkud kao za hirovita ljeta pa se ljudi, napuštajući stanove, znaju oboružati golemim crnim kišobranima dok sunce nalikuje užarenom mlinskom kamenu koji se svakoga časa može strovaliti na zemlju po kojoj se stopala vuku mučno i sporo kao da su okovana.

Mladiću je bilo oko dvadeset godina. Bio je to prvi susret koji je dogovorio s djevojkom. Ona se smiješila skrivena na katu u svojoj djevojačkoj sobici ustreptalo iščekujući zvonki otkucaj sata sa tornja obližnje crkve koji je imao odrediti sudbonosni trenutak u kojem će, preskačući odjednom po nekoliko stuba, sva u zanosu i bunilu, otrčati do baštenske kapije i zaroniti bez daha u beskrajno i hirovito more buđenja nakon stogodišnjeg sna u kojem nije bilo ni lijepih ni ružnih snova. Dok je otvarala vrata kapije tražeći pogledom onoga koji joj je suđen i zapisan kao u Svetoj Knjizi, zadrhtala je cijelim tijelom kao od skoka u hladnu i neprijaznu vodu, ali već nakon nekoliko koraka žilama joj je zastrujao val ugodne topline koji se u času usidrio na licu i kao da su joj od naglog rumenila oči postale još krupnije.

Hodali su krajem nogostupa kao da se sklanjaju nevidljivim šetačima i tek nakon tko zna koliko koraka, koje su nastojali uskladiti zagledajući vrhove cipela, mladić se usudio progovoriti:

- Mirjam, pobjegnimo iz grada!

Djevojka je šutjela ne podižući pogled, tek je neznatno usporila korak.

- Ovdje nikada nećemo biti sretni, izgovorio je uplašen djevojčinom šutnjom.

Ona je naglo zastala i izrekla nekim staračkim, proročanskim glasom od kojeg su mu ruke mrtvo pale uz tijelo.

- Mi nikada i nigdje nećemo biti sretni!

Znao je, odavna je slutio, ljubavi su u svijetu, u kojem su se njih dvoje bez svoje krivice zatekli, sva vrata zatvorena. Došlo je vrijeme mržnje.

Njezina vlast razvukla je svojim krakovima otrov na sve strane svijeta, ne štedeći zemlju ni nebo. Uvukla se neman zla u korijenje svega što je naumilo crpiti snagu iz sunca, kiše i vjetra. Ognjišta su izgubila vatru, rijekama i morima plutale su beživotne ribe. Iz

nekoć bistrih jezera na čijoj se površini za vedrih noći ogledalo jato zvijezda pod budnim mjesečevim zlatnim okom, čuo se uspaničeni žablji kreket.

Nadaleko se širio smrad kao od raspadajućih tijela.

— — —

Evelina Kovačić Šimunić

Paralelni svijet

Još jedno maglovito jutro. Gotovo kao i svako drugo jutro kad prijeđeš most. S druge strane mosta kao da bi trebao stajati natpis „Dobrodošli u drugi svijet“. I dok se oko navikava na maglu, neuroni u mozgu pripremaju se za novi radni dan. S jedne strane, svaki dan je nakon što prijeđeš most maglovit i predvidiv, a s druge strane, ulaskom u tu bučnu zgradu nakon mosta svaki dan je nepredvidiv. Koji paradoks. Kao da živiš u nekom paralelnom svijetu.

Zaustavljam automobil na parkiralištu. Parkirnog mjesta opet nema. Imam osjećaj kao da nas ovdje radi „previše“, a ipak nas nema dovoljno. Ponovno palim automobil i parkiram se u blizini, ispred pošte. U ovom je selu već 10 godina sve isto, prolazi mi kroz glavu. Njušim miris staje u zraku, čujem kravice i osjećam toplinu, toplinu poznatog, toplinu domaćeg. Hodam srednje brzim korakom, ni prebrzo, ni presporo jer ne znam što me danas iza zidova ove zgrade očekuje. Ulazak u zgradu je poprilično ležeran uz par usputnih „Dobro jutro!“. Prije nego što nastavim ćaskanje s kolegama standardno tražim ključ kojim otvaram vrata ureda. Traženje ključa po torbici ravno je misiji spašavanja vojnika Ryana. Nakon što ga napokon pronađem, ulazim u svoju oazu, u svoj mir. U svoj paralelni svijet.

Kava. To je sve što ti treba ujutro. To je ono što ti treba da započneš dan; radni dan, neradni dan, bilo koji dan. I dok žurno

koračam prema prostoriji u kojoj je kuhalo za kavu, usput se zaustavljam i odgovaram na pitanja kolega. "Je, je Ivo ti je takav, on ti more, ali je len." Floskule na koje smo već navikli, ali meni je u glavi samo jedno - treba mi kava.

Volim ulazak u tu prostoriju s dušom. Možda činjenica da se u njoj kuha kava toj prostoriji daje epitet "s dušom", a možda je samo moja percepcija te prostorije takva. Kuhalo za vodu ispušta visoke tonove što označava da je mojoj agoniji kraj. U šalicu, koja je moj zaštitni znak, brzo nalijem vodu i koju kapljicu mlijeka. E, tek sada radni dan može početi! Izlaskom iz prostorije pogledom tražim kolegu, znam da je i njegov jutarnji ritual na poslu isti - prvo kava. Jutarnje teme uz kavu su uglavnom lagane: putovanja, hobiji, interesi. Atmosfera je opuštena i puni nam baterije za početak radnog dana.

Zvono za prvi odmor je zazvonilo, vraćamo se u realnost.

Tišinu na hodnicima zamjenjuje buka i žamor, a ja buku i žamor zamjenjujem svojim uredom i tišinom. Papiri su na mom uredskom stolu još od jučer, možda i prekjučer, a neki i od prošlog tjedna. Vjerno čekaju da ih s jedne „hrpice" preselim na drugu. Palim laptop. Palim i svijeću u lampi s eteričnim uljem. Volim kad miris čajevca preuzme cijeli ured. Još samo da na laptopu pustim opuštajuću glazbu i mogu početi rješavati sve ove papire na stolu.

Volim svoj posao jer je dinamičan i pun izazova. Ponekad, ne volim svoj posao jer je upravo takav. Ponekad trebam mir i smirenost, dnevnu rutinu i opuštenost. Čujem kucanje na vratima. Prije mojeg „slobodno" u ured ulazi poznato lice, učenik kojeg često vidim baš na tom mjestu. Uobičajeni ritual, sjednem za okrugli stol nasuprot njega i progovaram uobičajeno pitanje: „Kako si danas?" Odgovor je više-manje svaki puta isti. A nakon odgovora, slijedi priča zbog koje se sada našao u mojem uredu. To

je učenik koji se često nađe u situaciji poput ove o kojoj mi priča. Nekako uvijek dođemo do zaključka da se nije htio naći u tom verbalnom ili fizičkom sukobu, ali ipak je nekako dospio tu gdje je. I dok on verbalizira kako mu je zbog svega žao, u njegovim očima stvarno vidim tugu, izgubljenost i strah. Vidim poziv u pomoć i potrebu da ga se vidi i doživi. Zaboravljam na papire na stolu, mišljenje koje sam započela pisati na laptopu i rokove koji me „stišću". Zapravo, ja sam ovdje da pomognem tom učeniku, da mu pokažem da ga vidim i čujem. Papiri na stolu i dalje mogu čekati, mišljenje koje pišem sigurno će pričekati, a rokove koje imam vjerojatno opet neću ispoštovati.

Dok slušam učenika i njegovu priču, spajam puzzle njegovog identiteta. U podsvijest pristižu svi oni podatci o obitelji u kojoj živi, o razvedenim roditeljima, majci koja je u drugom braku i ocu koji je pogubljen i vratio se živjeti u kuću svojih roditelja. Što sve to znači za jednog trinaestogodišnjaka koji je i sam zbunjen? Taj trinaestogodišnjak treba neki kompas, sigurnost, ljubav i razumijevanje. Ono što dobiva je nesigurnost, zbunjenost i nerazumijevanje. I da, razumijem zašto se buni protiv cijelog svijeta i što ga svaka sitnica u 7. b smeta. Jasno mi je da traži pomoć i razumijevanje i jasno mi je da sam ja ta osoba koja bi mu to trebala pokazati. Smirenim glasom govorim kako ga razumijem, ali kako ne mogu prihvatiti takav način rješavanja problema i sukoba. I sam potvrdno klima glavom i prihvaća ono što sam rekla. Razumijemo se. To je dovoljno da ovaj razgovor završimo i nastavimo svaki svojim putem.

Vraćam se za laptop. Nastavljam pisati mišljenje, iako nisam sigurna gdje sam točno s mišljenjem stala i kako ću točno nastaviti. Dok mi se u glavi još uvijek vrti razgovor s učenikom, razmišljam o učeniku o kojem pišem mišljenje. Idemo ponovno. Obiteljska situacija - složena. Učenik živi samo s majkom. Vrtimo

se u krug. Još jedan učenik koji treba sigurnost, razumijevanje, toplinu doma i obitelji. Ono što umjesto toga dobiva je sve suprotno od prvog navedenog. Dok navodim odgojno-obrazovnu situaciju koja je problematična, dobivam potpunu sliku. Svaki taj učenik priča je za sebe i iza svakog tog učenika stoji složena obiteljska situacija koja ga "koči". Završavam mišljenje.

Vrijeme je za užinu ili bolje reći, ručak. Miris hrane već se osjeća na hodnicima. Ali hrana će očito još malo pričekati. U ured ulazi osoba za koju poželiš da što rjeđe u njega ulazi. I dok je ovaj radni dan trebao proteći mirno, očito je da će stvari krenuti u nekom drugom smjeru...

— — —

Danijela Špoljarić

Dobar, loš - čovjek

„Na-na-na-na-na-na!“ dopire glasno kreštavo pjevanje iz učionice. Stojim pred vratima i boli glava… Ući ili ne ući – pitanje je sad. Ulazim pripremljena na ono što me čeka. Recimo. Ni ne zatvorivši vrata do kraja, čujem iz zadnje klupe lijevo: „Učiteljice, ja sam ščera spotra miša i tipkovnico!“ Gledam i razmišljam hoću li prihvatiti izazov ili ne, da pitam što je bilo ili da jednostavno ignoriram? Naravno da pitam gdje, kako, zašto… A onda dobivam jedan od vrlo sličnih odgovora u nizu - nije mu išlo u igrici pa je u afektu bacio miš i tipkovnicu u zid. Naravno da nisu oštećeni samo miš i tipkovnica nego i zid, ali bolje i to, nego kao prošli put – šaka kojom je u trenutku ludila udario u taj isti zid.

I tako četiri godine iz dana u dan slušam slične priče. A onda je stigao kraj osmoga razreda i naš M je otišao. Ne mogu reći da nismo jedva čekali, ali kao i sa svakom generacijom, na kraju mi ipak bude pomalo žao. Ipak su bili moji, kao što znaju učitelji nerazrednici u zbornici često ponavljati: „Znaš, oni tvoji su…“ U te četiri godine preživjeli smo svašta. Od svih onih silnih sati hrvatskoga jezika na kojima smo i pjevali, i smijali se, i plakali pa preko terenskih nastava sve do završne priredbe i podjele svjedodžbi. Nažalost, naš M je propustio jedan jako važan dio osnovnoškolskog obrazovanja. U zadnji je tren odustao (nisam sigurna je li on ili mama) od maturalca za koji smo se svi cijelu godinu pripremali. Iskreno, u tom trenutku kad sam čula da

odustaje, možda mi je i djelomično laknulo, ali poučena tada već višegodišnjim iskustvom, (učenici s kojima imamo najviše brige u školi, na terenskim su nastavama najbolja djeca na svijetu), pokušala sam razgovarati s mamom da ga ipak pusti. Moram reći neuspješno. Nažalost, nikad nećemo saznati kako bi M bio odradio taj maturalac. Ali što je, tu je. Dakle, došlo je i vrijeme podjele svjedodžbi i do tada su svi hrabro vikali: „Jedva čekamo da odidemo, ne bumo se plakali!" No, u pravilu u trenutku kad u ruke prime taj papir, tu famoznu svjedodžbu na kraju osmog razreda, shvate da odlaze i da više nisu osnovnoškolci. Još uvijek prividno ostaju hrabri, ali u pogledima se vidi da im nije svejedno i tu i tamo ipak kane i pokoja suza. Tako je bilo i s mojim tadašnjim osmašima među kojima je bio i M. Oprostili smo se, obećali su da će doći u posjet (većinom dolaze već drugi tjedan nove školske godine), ja sam obećala da ću ih rado primiti i kako to već ide.

Ujesen je počela nova školska godina, u razred je stigla nova ekipica. Kako to na početku biva, treba vremena da se od onih odraslih osmaša čovjek spusti na razinu dječice od 10-11 godina. Bili su to mali nesnalažljivi i bojažljivi petaši. Nitko niti sličan M. I taman kad se čovjek prilagodi novoj generaciji i novim licima, karakterima, ponašanjima, evo iznenađenja.

Veliki šoping centar… Čovjek za čovjekom ulaze i izlaze iz prodavaonica. Ulazim i ja sa svojim djetetom. Svojim privatnim djetetom jer sam službenu djecu ostavila na poslu. Ne obaziremo se nas dvije na sve one koji prevrću robu po policama, premeću majice, pregledavaju hlače… Nakon osam sati u nastavi, šoping mi dolazi kao nužno zlo, ali što se mora, nije teško, zar ne? I tako, nitko ni na koga ne obraća pažnju kad u jednom trenutku čujem: „Učiteljiceeeee!" Automatski okrećem glavu prema izvoru zvuka i ugledam ga. Stoji između polica, s osmijehom od uha do uha,

ruku dignutih visoko u zrak i maše ne bi li mi privukao pažnju. Prvo mi pada na pamet pitanje je li sam, no prije nego sam išta mogla pitati, iza polica izmigolje još dvije kuštrave glave. Polako, možda čak i s dozom srama, pozdrave i nasmiješe se jer što će drugo. M ih je ususio. Oni su se mislili sakriti, a on je kao i inače, ne mogavši se kontrolirati, napravio ono što mu je prvo palo na pamet – viknuo. Popričali smo. Bilo je to taman nekoliko mjeseci nakon što su otišli iz osnovne škole. Zanimalo je mene kako su se oni snašli, zanimalo je njih nedostaju li nam i naravno, kakvi su njihovi nasljednici. Priznali su da bi se rado vratili u osnovnoškolske klupe jer, bilo im je lijepo, što god tada mislili.

Bio je to samo jedan susret s učenikom s kojim je bilo najviše posla tijekom njegovog osnovnoškolskog obrazovanja, učenikom koji je na satovima pjevao, vikao, ljutio se, psovao, uvijek našao nekakvu temu za razgovor koja nije bila ni blizu temi nastavnog sata… Mama je bila stalni gost u školi – barem jednom do dva puta tjedno je bila pozivana na razgovore jer se M nije mogao kontrolirati, jer je M ometao nastavu, jer je M pjevao na satu, jer se M pravdao s učiteljima…

Danas je M odrasla osoba. Završio je srednju školu i zaposlio se. Još uvijek se javi svaki put kad se sretnemo i nikad neće proći kraj bilo koga iz škole, a da ne pozdravi i razmijeni koju riječ. Možda nije bio vrhunski odlikaš, možda nije imao najuzornije vladanje, možda nije uvijek bilo najlakše s njim izaći na kraj, ali M je danas ČOVJEK, a upravo je to smisao cijelog našeg odgojno-obrazovnog djelovanja, cijele naše višegodišnje misije. Da nam se djeca ne skrivaju iza polica u dućanu kad nas ugledaju, da nam ne prelaze na drugu stranu ulice kad vide da idemo prema njima, nego da visoko uzdignuta čela koračaju svijetom i budu ponosni na ono što su postali. Budu li oni ponosni na sebe, možemo i mi biti ponosni jer smo bili dio njihovog života.

Leo Lavrenčič

(Gotovo) točno u podne

Đuro R., najlošiji đak 2. B razreda opće gimnazije i ponosni vlasnik zavidne kolekcije digitalnih kečina koje su pretvorile njegov e-dnevnik u HAK-ovo spremište prometne signalizacije, pogledao je nastavnika Povijesti ispod svojih buntovnih crnih šiški. Zvonik obližnje župne crkve oglasio se jednom, dvaput. Razred je, barem ona polovica koja još uvijek nije bila usmeno ocijenjena u ovom polugodištu, zaustavio dah. Sat se oglasio treći i četvrti put. Đuro je polako ustao oslanjajući se znojnim dlanovima o klupu. Šiljci na njegovim kožnim narukvicama bljesnuli su na proljetnom suncu.

Peti put, šesti put.

Udahnuo je solidnu količinu zraka, ali nije progovarao. Nastavnik je podigao desnu obrvu nastojeći ignorirati tri opaka skeleta koja su mu se cerila s Đurine izblijedjele Cannibal Corpse majice. U razredu se čula tek jedna usamljena muha.

„Dakle?“

Sedmi i osmi. Na školskoj livadi jedna je vrana dramatično graknula. Polovica razreda se naježila. Ona druga se naslađivala. Čuli su se tihi vapaji dužnika.

„Hoću“, lakonski odgovori gitarist lokalnog metal benda. Razred odahnu. Pala je žrtva. Ostali su, za sada, spašeni.

Deveti. Deseti.

„Hajde, onda… Staro ili novo?“

„Staro“, reče Đuro provlačeći se između klupa najsporije što je mogao. „Ispravljat ću.“

Jedanaesti i dvanaesti put.

Točno je podne. Još petnaest minuta do zvona. Ne može toliko odugovlačiti, čak i da upotrijebi sve svoje adute, prolazilo je kroz glavu većini učenika. Nemoguća misija. Usamljena muha nastavila je tražiti izlaz.

Zakoračio je pred ploču. Podnevno mu je sunce kroz razmaknute zastore tuklo ravno u oči…

***

Nastavnik Povijesti Dante D. bio je vižljast i suhonjav, sa zalizanom, vidljivo bojanom kosom i sijedim brčinama na nikotinski sivom, rijetko nasmiješenom licu, gotovo svakodnevno uguran u umrljanu košulju i za broj ili dva premalo odijelo koje se odlično slagalo s njegovim izlizanim đonovima. Zavaljen u stolicu i namrgođen više nego inače, danas je djelovao posebno opako. Još u siječnju je crvenim permanentnim markerom zaokružio 31. kolovoza. Njegov dan oslobođenja.

Pogledao je Đuru koji je frajerski škiljeći stajao pred njim s objema šakama ležerno usukanima u džepove pomodno poderanih traperica. Crnih, dakako. Oslobođen muke, razred je zažuborio od polušapta. O, kako je još daleko bio kolovoz…

„Jedna ruka u džepu označava ležernost“, polako je progovorio Dante hrapavim glasom kojim se potajno ponosio. „Obje ruke u džepovima su bezobrazluk…“

Učenik je izvukao ruke iz džepova i prekrižio ih na prsima. Ne trepnuvši, kiselo se osmjehnuo. Nastavnik ga je samo hladno gledao. Ni on nije treptao. Na ekranu školskog laptopa bila je izlistana sportska prognoza Đurinih ocjena iz Povijesti. Uglavnom su pobjeđivali domaći. Decibeli u razredu penjali su se gotovo

savršenom aritmetičkom progresijom. Ona dramatična vrana graknula je još jednom, a muha sletjela na nastavnikov stol.

Kucnuo je čas za obračun…

***

Zamahnuvši svom snagom, Dante je otvorenim dlanom lupio o površinu stola; pored muhe, laptopa, dvije kemijske olovke i hrpe nastavnikovih papira, prestravljeno je poskočio i cijeli 2. B razred. Jedino je Đuro ostao hladan kao ledenjak koji ima zakazan susret s Titanicom. Ponovno je zavladala tišina.

„Dakle", mirno, kao da se ništa nije zbilo, započe nastavnik, tek se lagano promeškoljivši u stolici, „odakle ćemo? Hrvatska?"

„Pucajte!" odlučno mu uzvrati učenik.

I krenulo je. Mrcvarenje. Ne toliko učenika, koliko nastavnikove istančane historiografske duše. U svih svojih četrdeset djelatnih godina nije čuo toliku gomilu bedastoća o hrvatskom srednjovjekovlju. Da nije još kao mladić zaplovio u prosvjetarske vode, nikada ne bi saznao da je Tomislav postao kraljem 925. godine… prije Krista!

O, kolovoškoga ti sunca…

Dante je kravatu nosio samo s jednim ciljem: kada je ljudima oko sebe želio dati do znanja da mu je dosta svega, rezignirano bi ju razvezao i ostavio da beživotno visi oko raskopčanog ovratnika košulje. Zatvorio je oči i napravio upravo to. Kao nekakva vizija, u mislima mu se javio detektiv Roger iz Smrtonosnog oružja u bravuroznoj izvedbi Dannyja Glovera.

Đuro je nastavio nešto trkeljati, evidentno si kupujući vrijeme. Iako je nastavnik tek napola obraćao pažnju na njega pokušavajući se prisjetiti je li ikada u životu slušao Cannibal Corpse, bilo mu je jasno da pred njim stoji učenik koji nije u stanju zadovoljiti ni minimum zadanih ishoda. Morat će mu, radi dosljednosti kojom se u svom radu oduvijek dičio, upisati još jednu kulju. Zacementirat će ga.

Dante je počeo očajavati. Mali će na produžnu iz Povijesti, a možda i na popravni ispit. A to je povlačilo ozbiljan rizik da 31. kolovoza neće dočekati mirno. Bit će tu i roditelji i pedagog i ravnatelj, školski psiholog i povjerenstva, sjednice i, naravno, papirologija, papirologija, papirologija…

Onda mu sinu! A da jednostavno sada, na licu mjesta, odglumi da mu je pozlilo? Da se onesvijesti pred razredom? Dok pozovu pomoć, sat će završiti i učenik će, barem ovaj put, ostati neocijenjen.

Bi li to mogao izvesti? Napokon, nekada je i on, doduše, u prošlom mileniju, glumio u školskim predstavama. I dobivao je pozitivne kritike i to ne samo od roditelja i uže rodbine!

Zatvorivši oči, polako utone u stolicu. Koncentrirao se na muhu koja mu je šetala po tjemenu…

***

Gotovo istodobno začuo je jak tresak u blizini i paničnu vrisku djevojaka u razredu. Naglo je otvorio oči. Muha je nestala u nepoznatom pravcu.

Đuro je ležao opružen na podu ispred ploče. Dante se u trenu našao na nogama izbezumljeno gledajući čas u nepomičnog učenika, čas u kaos koji je nastao u ostatku razreda.

„Zovite hitnu!“ dobacio je netko od manje histeričnih.

„I'm too old for this…“ bilo je posljednje što je razred od njega čuo prije nego li je izletio kroz vrata.

***

Kada je bio siguran da se nastavnik udaljio, Đuro R. se polagano pridigao, otresao prašinu s majice, pogledom potražio najljepšu djevojku u 2. B i mangupski joj namignuo.

— — —

O autoricama i autorima

Sandra Halt-Ćuže

Rođena je u Osijeku 30. lipnja 1978. Prvih deset godina života provela je u Dječjem domu „Klasje“ u Osijeku. Usvojena je 20. travnja 1989. Osnovno obrazovanje stjecala je u Osijeku i Dalju (1985. – 1993.), a srednjoškolsko u II. gimnaziji Osijek (1995. – 1999.). Studij engleskog i njemačkog jezika i književnosti završila je na Filozofskom fakultetu u Osijeku (1999. – 2003.), a diplomirala u rujnu 2007. godine. Od rujna 2004. živi u Požegi. Udana je od 2006. godine i majka je troje djece. Od rujna 2008. stalno je zaposlena u OŠ „Dobriša Cesarić“ u Požegi. Članica je Udruge zavičajnih slikara i pjesnika Matko Peić od svibnja 2015. godine. Priče i pjesme objavljivane su joj u antologijama, zbornicima i na internetskim portalima.

Autorica je dviju zbirki poezije: Puce na duši (2017.) i Unframed (2024.). Dobitnica je nagrade „Slavko Kolar“ na 36. natječaju HSK-a za kratku priču Padobranac (2017).

Hilda Čapo

Učiteljica je razredne nastave, a od ove školske godine u mirovini. Rođena je 6. srpnja 1959. u Osijeku, gdje i živi. Bavi se poezijom i redovito sudjeluje na pjesničkim festivalima u Hrvatskoj i regiji, pri čemu je više puta nagrađivana. Napisala je i objavila tri zbirke ljubavne poezije: Sanjalačka amalzrvaz (Velika Gorica), U srodstvu s mjesecom (Našice) i Sanje plavog pauna

(Cetinje). Kao učiteljica objavljivala je pjesme, priče i bajke za djecu u dječjoj periodici (Smib, Radost, Modra lasta), pisala je haiku poeziju te igrokaze za djecu, među kojima se ističe Bajka u bajci i druge. O njezinu je radu objavljen i portret u Školskim novinama. U zrelijoj dobi napisala je poetske, lirske SMS-ljubavne poruke, dok je Circus Colorado iliti Roulette u Zibu satirična priča inspirirana školskim okružjem.

Karla Nešković Vranješ

Učiteljica je razredne nastave, zaljubljenica u hrvatski jezik i sve oblike stvaralaštva na njemu. U svome radu nastoji kod učenika razviti ljubav prema jeziku kao dijelu kulturnoga identiteta. Iako je jezikoslovka u duši, povremeno joj poneka zanimljiva tema — poput ove — otvori svijet inspiracije i mašte. Napisala je više od tri rada na ovu temu, a nevoljko se odlučila izdvojiti samo jedan.

Alena Rais

Dipl. ing. agronomije, dugogodišnja je novinarka i korektorica u NIU Jednota Daruvar. Piše poeziju te je objavila zbirku Magičan svijet. Predaje češki jezik u osnovnim i srednjoj školi. Rođena je u Češkoj Republici, a u Hrvatskoj živi od 1990. godine. Živi u Daruvaru. Radila je kao spikerica na Radiju Daruvar, turistički vodič i trenerica zumbe.

Kristina Mihalčić

Rođena je 22. lipnja 1976. u Našicama. Nakon završetka opće gimnazije u Našicama upisuje studij engleskog i njemačkog jezika s književnošću na Pedagoškom fakultetu u Osijeku. Po završetku studija sedam je godina radila kao profesorica engleskog i

njemačkog jezika u Srednjoj školi Josipa Kozarca u Đurđenovcu, a od 2006. godine zaposlena je kao učiteljica engleskog i njemačkog jezika u osnovnoj školi u Đurđenovcu. Kroz djelovanje u Društvu Naša djeca u Đurđenovcu vodila je lutkarsku skupinu te je prilagođavala Grimmove bajke za lutkarske predstave. S jednim je razredom osvojila prvu nagradu za kratki video protiv vršnjačkog nasilja na međunarodnom natječaju u Austriji. Trenutačno vodi izvannastavnu aktivnost Lutkarsko kazalište u školi. Posljednja izvedena predstava bila je lutkarska adaptacija Ježeve kućice, a trenutačno radi i na lutkarsko-medijskom autorskom projektu Đurđenovačke priče.

Anita Nikić

Učiteljica je informatike, ali prije svega učiteljica koja voli svoj posao i poziv, unatoč svim izazovima koje donosi obrazovni sustav i suvremeni način života. U radu s učenicima vrlo je aktivna na različitim područjima. Osim što provodi nastavu informatike od 1. do 8. razreda, intenzivno priprema učenike za razna natjecanja. Bavi se pjevanjem, što joj je velika strast; piše tekstove i glazbu te je nastupala na različitim festivalima. U školi je članica školskog benda s kojim rado nastupa.

Gordana Popović

Stručna je suradnica pedagoginja – izvrsna savjetnica s višegodišnjim iskustvom rada u osnovnoškolskom i srednjoškolskom sustavu obrazovanja. U posljednjih pet godina jedna je od najuspješnijih nagrađivanih odgojno-obrazovnih djelatnika. Svoj rad usmjerava na unaprjeđenje odgojno-obrazovnih procesa, potičući razvoj inovativnih pristupa učenju i poučavanju.

Orijentirana je na preventivne aktivnosti u zajednici te savjetodavni i timski rad. Poseban naglasak stavlja na usmjeravanje učenika prema aktivnom građanstvu, potičući kritičko mišljenje, odgovornost i angažman u društvu. Zalaže se za stvaranje poticajnog i pravednog okruženja koje svakom učeniku, bez obzira na individualne potrebe, omogućuje jednake prilike za učenje i napredak. Kroz pedagoško savjetovanje doprinosi jačanju kompetencija učenika i nastavnika te unapređenju kvalitete obrazovnog sustava u cjelini.

Senka Marija Ivanušec

Rođena je 15. svibnja 1969. u Bjelovaru. Osnovnu je školu završila u Osnovnoj školi Veliko Trojstvo, a djetinjstvo je provela u malom bilogorskom selu Dominkovica. Završila je srednju medicinsku školu te diplomski studij ranog i predškolskog odgoja na Učiteljskom fakultetu u Rijeci, kao i brojne stručne edukacije i tečajeve iz različitih područja odgoja i obrazovanja, uključujući rad kroz HPKZ i Fond Boža Tvrtković. Koordinatorica je za četiri županije u sklopu URPUH-a. Voli vrtlarenje, vožnju biciklom, skijanje, čitanje i putovanja. Uvijek nastoji balansirati obiteljske i profesionalne obveze te smatra da su ključ uspjeha u životu cjeloživotno učenje, dobra organizacija, timski rad te podrška obitelji i ljudi s kojima radi.

Alena Dika

Učiteljica je matematike, savjetnica, diplomirala na Pedagoškom fakultetu u Rijeci. Zaposlena je u OŠ Gornja Vežica u Rijeci. Suautorica je udžbenika i radnih bilježnica te voditeljica edukacijskih projekata za darovite učenike, kao i suautorica

digitalnih obrazovnih sadržaja iz matematike za osnovnoškolsko obrazovanje. Dobitnica je Županijske nagrade za najuspješnijeg prosvjetnog djelatnika te priznanja kao jedna od najuspješnijih odgojno-obrazovnih djelatnica u Republici Hrvatskoj. U nastavi primjenjuje suvremene metode poučavanja, prati inovacije u obrazovanju i vjeruje u snagu timskog rada. Poučavanje smatra svojom strašću i pozivom. Majka je dvojice sinova, a u slobodno vrijeme uživa u glazbi i planinarenju.

Mirela Tonković Brkljača

Supruga je, majka i profesorica talijanskog i ruskog jezika, s 27 godina radnog staža. Voli svoj posao, učenje i rad s djecom. Ovaj je rad njezin književni prvijenac. Nakon što je pročitala tekst natječaja, spontano je odlučila napisati priču. Ističe da s junakinjom svoje priče dijeli gotovo samo – zanimanje.

Aleksandra Brkić

Profesorica je hrvatskog jezika i književnosti te diplomirana knjižničarka, zaposlena u Osnovnoj školi Stari Jankovci. U slobodno vrijeme piše priče za djecu. Trenutačno ih čitaju ponajprije njezina djeca i kolege, no nada se da će njezina mala čitateljska publika uskoro rasti. Motivaciju za pisanje ove priče pronašla je u svome sinu, prvašiću Bruni, koji je vještiji s nogometnom loptom nego sa slovima. No, kako se svaka vještina razvija vježbom, vjeruje da će junak priče upornošću postati sve spretniji i u slaganju riječi. Pričom ispričanom iz perspektive nastavnice i majke željela je podsjetiti sebe, ali i sve koji je pročitaju, na važnost prepoznavanja i isticanja dobra u nama, a osobito u djeci.

„Ne postoji život bez lošega i 'jao', ali postoji i dobro koje ih pobjeđuje."

Julijana Plenča

Rođena je u Rijeci. Profesorica je pedagogije u OŠ Zvonka Cara u Crikvenici. Autorica je šest zbirki poezije: Trag tajanstva, Jutro rosom poškropljeno, Nije lako dijete biti, U riznici vrijednosti i vrlina, Tragovi odrastanja i Slikovnica ljubavi. Na natječajima su nagrađene njezine pjesme: Riječ, Obitelj, Domovino i Una. Pjesma Najdjed objavljena je u udžbeniku za 2. razred osnovne škole Pčelica 2 (Školska knjiga, 2019.), a pjesma Zima u radnoj bilježnici Hrvatska krijesnica za 5. razred osnovne škole (Ljevak, 2019.). Članica je Hrvatskog društva književnika za djecu i mlade / Kluba prvih pisaca.

Teodora Nikoleta Siketić Šimunec (Kutina, 1970.)

Hrvatska je spisateljica, učiteljica razredne nastave i engleskoga jezika, istraživačica te magistra pedagogijskih znanosti (magistra organizacije nastave i rada u osnovnoj školi). U Zagrebu završava V. gimnaziju, a potom studira na Sveučilištu u Zagrebu, gdje 1991. godine diplomira na Pedagoškoj akademiji (tada u sklopu Filozofskog fakulteta, OOUR Pedagogijskih znanosti). Od siječnja 1992. radi kao učiteljica u osnovnim i područnim školama u Kutini i Križu, uz kontinuirano stručno usavršavanje, formalno i neformalno. Godine 1996./1997. boravi u Ujedinjenom Kraljevstvu, gdje studira engleski jezik na Goldsmiths Collegeu, University of London. Dopunski studij razredne nastave i engleskoga jezika završava 2000. na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu, na kojemu 2012. magistrira, obranivši rad o nastavnom

ozračju u školama Moslavine. Poslovno i privatno istražuje obrazovne sustave u Finskoj, Švicarskoj i Njemačkoj, s posebnim interesom za rad hrvatskih dopunskih škola u Švicarskoj. U organizaciji Hrvatske biskupske konferencije 2008. predvodi skupinu studenata na Svjetskom susretu mladih s papom Benediktom XVI. u Sydneyu. Aktivnije djeluje u Hrvatskom udruženju profesora engleskog jezika (HUPE), a u Ujedinjenom Kraljevstvu proučava školska i nastavna ozračja u Londonu, Edinburghu i Liverpoolu. U srpnju 2025. posjećuje SAD (New York, Philadelphia, Washington), gdje se u Washingtonu susreće s hrvatskim veleposlanikom Pjerom Šimunovićem te s trima generacijama hrvatskih iseljenika. Intenzivnije se bavi spisateljskim radom posljednjih desetak godina. Pod imenom Tea Bojić, u sklopu Biblioteke Križ, objavljuje kratke priče u zbornicima Dnevnici obzirnih putovanja, Svečana ceremonija percepcije i Festival budućih sjećanja. Svoje radove predstavlja u Galeriji općine Križ te u gradskim knjižnicama u Kutini, Ivanić-Gradu, Novskoj i Zagrebu (Bukara), u radijskim emisijama Radija Ivanić i Radija Moslavina – Kutina te u TV emisiji Art à la carte na HRT3. Samostalnu knjigu Buđenje u svitanju objavljuje 2024. pod imenom Teodora Nikoleta Siketić Šimunec.

Dalija Krnjak

Prvostupnica je sestrinstva. U DV Ciciban radi gotovo jedanaest godina kao zdravstvena voditeljica. Ono što je trebala biti usputna stanica postalo je njezinim drugim domom – velikom obitelji u kojoj može izreći mišljenje te biti prihvaćena i cijenjena. Takvu je obitelj teško napustiti, stoga uz brojne edukacije i svoje prvotno obrazovanje pronalazi načine da svojim znanjem doprinese zaštiti, unapređenju, prevenciji i edukaciji vezanoj

uz zdravlje djece, u skladu s njihovim razvojnim osobitostima. Uključena je u različite projekte, ponajprije preventivne, jer – bolje spriječiti nego liječiti! Mnogo je naučila, i još uči, od odgojiteljica i djece o odgojno-obrazovnom procesu. Kao majka dviju prekrasnih djevojčica, stečena znanja primjenjuje i u obiteljskom životu – itekako korisno i dobrodošlo.

Sanja Sabljak

Učiteljica je hrvatskoga jezika u I. OŠ Bjelovar, gdje radi već 28 godina. Voli ljude i knjige – upravo ju je ljubav prema knjigama i dovela do učiteljskog poziva. U osnovnoj je školi bila članica literarne skupine, a u srednjoj školi profesorica Kurtak uvijek ju je pozivala da pred razredom pročita svoje školske zadaće naglas, potičući je da vjeruje u svoje spisateljske sposobnosti. Oduvijek je pisala – od intimnih dnevnika (koji sada čuvaju uspomene na tavanu) do zapisa o svakodnevnom životu koje više od deset godina objavljuje na Facebooku. Pohađala je tečaj kreativnoga pisanja kod Kristiana Novaka, koji joj je također potvrdio da ima talent za pisanje. Još nije objavila vlastitu knjigu. Dok čeka da njezini tekstovi „sazriju", i dalje poučava djecu u školi – sada joj već dolaze i djeca njezinih nekadašnjih učenika – te vlastitu djecu kod kuće. I, naravno, čita.

Suzana Turković, mag. prim. educ.

Dramska je pedagoginja i učiteljica izvrsna savjetnica, a radi kao ravnateljica III. OŠ Bjelovar. S učenicima je uspješno sudjelovala na svim razinama LiDraNa te na državnim i međunarodnim književnim i literarnim natječajima. Autorica je ispitnih zadataka, nastavnih priprema, metodičkog priručnika,

recenzija udžbenika i stručnih članaka. Članica je Kulturnog i Festivalskog vijeća Grada Bjelovara, Odbora za naobrazbu Bjelovarsko-bilogorske županije, Školskog odbora Glazbene škole Vatroslava Lisinskog, Organizacijskog odbora LDK-a, Upravnog vijeća KUC-a M. Lovrak i CUK-a Bjelovar, Ogranka HPKZ-a Bjelovar te Hrvatskog centra za dramski odgoj. Odlukom MZO-a imenovana je članicom Radne skupine za provedbu kurikularne reforme, a sudjelovala je u izradi scenarija, prezentacija i digitalnih sadržaja za Školu na Trećem. Pet puta dobitnica je nagrade MZO-a kao jedna od najuspješnijih odgojno-obrazovnih djelatnica u Republici Hrvatskoj.

Katica Kovrlija

Rođena je 22. prosinca 1957. u Mrežničkom Brestu. Tridesetak je godina radila kao profesorica hrvatskoga jezika u Ekonomskoj i birotehničkoj školi Bjelovar. Tijekom svojeg radnog vijeka uspješno je vodila literarnu skupinu, a njezini su učenici redovito sudjelovali na školskim priredbama te na gradskim i županijskim razinama smotre LiDraNo. Njezini su se stihovi često mogli čuti na promocijama školskog Ljetopisa, večerima poezije, a krasili su i zidove zbornice, školske panele i knjižnicu. Rado se odaziva radionicama kreativnoga pisanja na kojima učenicima prenosi svoje književno iskustvo. Knjiga Kuća za ptice predstavljena je u školskoj knjižnici tijekom Mjeseca hrvatske knjige 2009., a svoju je poeziju ondje predstavila i na večeri poezije 2017. te u sklopu manifestacije Noć knjige 2018. Objavila je zbirke pjesama: Svjetiljka dana, Snokradice, Pelin spoznaje, Lutka u izlogu, Govor i Kriljak od kažuna, te prozna djela Licitarsko srce i Kuća za ptice.

Evelina Kovačić Šimunić

Rođena je 1987. u Koprivnici. U rodnom gradu završila je Osnovnu školu „Đuro Ester“ te Srednju školu Koprivnica, smjer upravni referent. Tijekom srednjoškolskog obrazovanja preispituje svoje interese i odlučuje promijeniti smjer buduće karijere pa 2007. upisuje Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, smjer hrvatski jezik i književnost i pedagogija. Tijekom studija sanjala je o radu u nakladništvu. Nakon završetka studija 2012. vraća se u rodni kraj, mijenja profesionalne ambicije te se zapošljava u Osnovnoj školi „Fran Koncelak“ u Drnju kao stručna suradnica pedagoginja. Ostaje u školskom sustavu, uz kraći dvogodišnji rad u predškolskom sustavu, a 2015. zapošljava se u Osnovnoj školi Gola, gdje i danas radi kao pedagoginja. Uz profesionalni razvoj istodobno raste i u ulozi roditelja – majka je dviju djevojčica.

Danijela Špoljarić

Po zanimanju je učiteljica razredne nastave s pojačanim programom iz hrvatskoga jezika, no u razrednoj nastavi gotovo nikada nije radila – osim povremeno, kao zamjena na ponekom satu. S puno poštovanja naglašava kako se divi svima koji rade u razrednoj nastavi, njihovoj strpljivosti i trudu da učenike pripreme za predmetnu nastavu te učine da sjede, slušaju i više ili manje uspješno izvršavaju svoje zadatke. Više od dvadeset godina radi kao učiteljica hrvatskog jezika u OŠ Martijanec. Redovito šalje učeničke literarne radove na natječaje pa zahvaljujući postignutim rezultatima često putuje Varaždinskom, Međimurskom, Krapinsko-zagorskom i Zagrebačkom županijom, ali i šire. Uz redovitu nastavu godinama je s učenicima pripremala

i uređivala školski list Zlatna jabuka, a trenutačno vodi Filmsku družinu. Ipak, unatoč tomu – uvijek će radije posegnuti za knjigom nego za filmom.

Leo Lavrenčič

Nije mlad, ali je i dalje potpuno nepoznat autor iz istočne Hrvatske. Živi u Belom Manastiru, a radi kao nastavnik geografije u Slavonskom Brodu pa ga se može susresti svakodnevno na relaciji državne ceste D7 ili autoceste A5 – ovisno o vremenskim uvjetima i pomicanju sata. Među svoje najveće životne uspjehe ubraja to što je prestao pušiti, što je postao sretan muž i ponosan otac vrlo pametne djevojčice. Njegov se svijet uglavnom vrti oko obitelji, a slobodno vrijeme, ako ga pronađe, koristi za čitanje, pisanje i – debljanje. Voli sve ono što su nekada voljeli mladi. Do sada je objavio dvadesetak kratkih priča različitih žanrova te romane Aristotel je i dalje mirno rastao (CEKOMS, 2018.) i Edenske kronike (Prof&Graf, 2024.). Urednik je najneredovitije periodike u povijesti galaksije – SF&F Tanka – u kojoj je i jedan od redovitih autora.

Pogovor urednice za ova i sva druga učiteljska tkanja riječju

Dobar, loš, žao!

Otkad sam pred mirovinom, u svojoj glavi, duši i tijelu prebirem uspomene na dječje/učeničke duše, lica i geste. Onih čije kose ili brade sad već imaju sjedine, ali i onih koji su se svoje mladosti odrekli sami ili ih je te mladosti lišio slučaj, sudba, usud.

Rezimiram tisuće i tisuće života koji su me možda samo okrznuli, ali najviše one koji su me uzdrmali i za koje sam se trudila biti samo melem.

U trenucima kad je cijeli svijet jurišao na njih, a oni su svaki udarac primali kao da su tijela bez kože.

Takvom tijelu i paučina nanosi bol.

Boli povjetarac nježnih riječi, bura grubosti još više.

Ta bića bez zaštitnog omotača nekad su se htjela pokriti agresijom, tučnjavama, šutnjom i izolacijom ili bizarnim ponašanjima. Nekad bih uspjela satkati neki svileni tanki ogrtač i zaogrnuti ih bar za vrijeme dok su u školi i gledala bih kako bi bio strgnut pri ulasku na kućni prag kao da ga nikad tkala nisam.

Pa sutradan isto.

Tkanje, zaogrtanje, zaogrtanje, tkanje i tako više od tri desetljeća.

Moj tkalački stan je još uvijek u pogonu.

Stalno razmišljam koja šara, mustra, boja, tekstura je najbolja za bića bez kože.

Uzmem svilu, konac od melema, šaram riječi koje zaogrću tugu, ostavljenost, zanemarenost, depresivnost.

Ne mogu natkati ogrtača koliko ih treba.

Ne umijem uvijek utkati onu važnu mustru koja bi obnovila tkivo.

Ne mogu uvijek pronaći svilu koja bi zacijelila rane.

Bilo je dobrih, a možda i loših ogrtača.

Neki su bili preveliki i preširoki.

Prerano ili prekasno satkanih.

Neki nikad zaogrnuti.

Neki bačeni i pogaženi.

Od ljudi s tri sloja tvrde kože.

Za djecu bez kože.

Bez ijednog „žao“.

dr. sc. Zdenka Brebrić

Iz recenzija…

„Priča briljira i u suptilnom balansiranju emocije i humora, osobne slabosti i profesionalne odgovornosti. Osim što tematizira djecu s teškoćama, ona zapravo tematizira i nas odrasle – naše slabosti, zablude, ali i mogućnost rasta kroz iskustvo. U vremenu u kojem se o inkluziji vrlo često govori uglavnom tehnički i formalno, ova priča nas podsjeća da je istinska inkluzija uvijek duboko osobna, tu kraj nas i da počinje s empatijom. Priča „Poučak o disgrafiji, disleksiji i poremećaju jezičnog razumijevanja" zasluženo nosi titulu najbolje jer nas ne poučava iz knjiga, već iz života. I to s osmijehom, toplinom i jasnoćom koje ne ostavljaju čitatelja ravnodušnim"

(o priči „Poučak o disgrafiji, disleksiji i poremećaju jezičnog razumijevanja" autorice Sanje Sabljak, 1. mjesto)

„Napeta radnja od početka do kraja zadržava pozornost čitatelja koji s nestrpljenjem iščekuje rasplet priče. A on je savršeno osmišljen. Unutarnju borbu nastavnika koji je na korak od gaženja vlastitih principa i svega u što vjeruje, „spašava" sam učenik pretvarajući njegovu nakanu da pred razredom odglumi nesvjesticu u vlastiti performans. Riječ je o pravom malom književnom djelu koje se čita s užitkom i koje će, vjerujem, zaintrigirati prvenstveno sve koji su neposredno uključeni u školski sustav, ali i druge čitatelje.„

(o priči Gotovo točno u podne", autora Leo Lavrenčiča, 2. mjesto)

„Ova priča savršeno ilustrira poremećeni sustav vrijednosti u kojem dominiraju pojedinci željni utjecaja i moći, oni koji upravljaju „kolom sreće“ pa nije ni čudno da se ono uvijek okreće u njihovu korist. U tom groteskno opisanom sustavu sve se vrti oko novca, dok je obrazovanje, koje bi trebalo biti temelj društva, gotovo nevažno. Najžalosnije je što HrČkice, iako u društvu čine većinu, sve to promatraju pasivno, bez nade da se išta može promijeniti, s obzirom da se prikazani obrasci ponavljaju unedogled.“

(o priči autorice „Circus Colorado iliti Roulette u Zibu“, autorice Hilde Čapo, 3. mjesto)

Recenzije napisalo Povjerenstvo za prosudbu radova u sastavu: Anita Kurtušić, Ana Pleskalt i Slavica Trgovac Martan.